

Prop. 62 L

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i naturmangfoldloven

*Tilråding fra Klima- og miljødepartementet 4. april 2014,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Klima- og miljødepartementet foreslår i denne proposisjonen enkelte endringer i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) kapittel IV om fremmede organismer, §§ 29, 30 og 31. Dette kapitlet i loven har ennå ikke trådt i kraft for annet enn utenlandske treslag til skogbruksformål og ballastvann fra skip. Departementet foreslår følgende endringer:

- det gis i §§ 29 og 31 en hjemmel for at Kongen ved forskrift kan unnta også «grupper av organismer» og ikke bare «bestemte organismer» fra kravet om tillatelse for innførsel og utsetting
- det gis i §§ 29 og 31 en klar hjemmel for at Kongen ved forskrift kan sette krav om melding når det gis unntak fra krav om tillatelse for innførsel og utsetting av organismer
- det gis i § 30 en klar hjemmel for at Kongen ved forskrift kan sette forbud mot utsetting av organismer og en hjemmel for at Kongen ved forskrift kan gi forbud mot omsetning av organismer
- utsetting av planter i private hager unntas etter § 31 bokstav c, jf. § 30 annet ledd, helt fra kravet om tillatelse
- unntaket fra krav om tillatelse for utsetting av planter i parkanlegg og andre dyrkede områder i § 31 gjøres noe videre
- det gis i § 31 hjemmel for at Kongen ved forskrift kan unnta utsetting av organismer i «nærmere bestemte områder» fra kravet om tillatelse.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Generelt

Fremmede organismer utgjør en av de største truslene mot biologisk mangfold. Det er derfor viktig å få på plass et helhetlig regelverk for å motvirke de negative effekter fremmede organismer har på det biologiske mangfold i Norge. Endringene i §§ 29, 30 og 31 i naturmangfoldloven kapittel IV foreslås for å legge til rette for et enklere og mer hensiktsmessig regelverk om fremmede organismer.

Naturmangfoldloven kapittel IV om fremmede organismer har så langt kun trådt i kraft for utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål, jf. forskrift 25. mai 2012 nr. 460, og for ballastvann og sedimenter fra skip, jf. forskrift 7. juli 2009 nr. 992. For å utfylle lovens kapittel om fremmede organismer arbeides det med en tilhørende generell forskrift om fremmede organismer. Arbeidet med en slik generell forskrift har synliggjort behovet for et enklere og mer hensiktsmessig regelverk. Det foreslås derfor enkelte endringer i både de materielle reglene og forskriftshjemlene i §§ 29, 30 og 31.

2.2 Naturmangfoldloven kapittel II

Mål og prinsipper for bærekraftig bruk i naturmangfoldloven kapittel II er relevante for flere av de foreslåtte endringene i lovens kapittel IV.

En hjemmel for å utarbeide en forbudsliste for utsetting og omsetning vil bidra til å unngå negativ påvirkning fra fremmede organismer på naturtyper, økosystemer og arter i tråd med forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5 for naturtyper.

Prinsippene i naturmangfoldloven § 8 om kunnskapsgrunnlaget er lagt til grunn for forslaget om å fastsette en klar hjemmel for forbud mot utsetting av bestemte organismer og nærmere angitte organismegrupper, og for muligheten til å gi forbud omsetning av organismer som det er forbudt å sette ut. Forbud mot utsetting og omsetning anses som et formålstjenlig virkemiddel i tilfeller der det foreligger vitenskapelig kunnskap om at arten kan medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold. Forbud mot utsetting og omsetning vurderes først og fremst for landlevende planter.

Lovendringsforslagene, og kapittel IV i sin helhet, vil være et viktig redskap for å redusere negative effekter av fremmede organismer i samvirke med andre store belastninger som arealendringer, klimaendringer, overhøsting og forurensning.

I forslag til lovendringer er det ved valg av reguleringsform foretatt avveininger mellom risiko for negativ påvirkning av naturmangfoldet og andre viktige samfunnsinteresser, jf. naturmangfoldloven § 14. Det har også blitt lagt vekt på om den aktuelle aktiviteten allerede er regulert etter annet lovverk. Hensynet til andre samfunnsinteresser er tillagt særlig vekt når det gjelder forslaget om et generelt unntak for private hageeiere fra å søke tillatelse for utsetting av landlevende hageplanter. Dermed kan private hageeiere forutsette at lovlig kjøpte planter kan settes ut i egen hage.

Hensynet til andre viktige samfunnsinteresser er også vektlagt i forbindelse med forslaget om meldingskrav ved innførsel og utsetting. Meldeplikt vil være en egnet regulering der lovens utgangspunkt om et krav om tillatelse for innførsel eller utsetting anses som unødvendig strengt, men der forvaltningen har behov for oversikt over hvilke organismer som innføres. Meldeplikten vil derfor være aktuell der det i forskrift gis unntak fra hovedregelen om tillatelsesplikt for innførsel og utsetting. Meldeplikten vil ikke gjelde for innførsel av landlevende planter eller utsetting av planter i private hager.

2.3 Høringen

Forslag til lovendring ble sendt på høring 25. november 2013 med frist for uttalelse 25. januar 2014 til:

Finansdepartementet
Fiskeri- og kystdepartementet
Forsvarsdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Kommunal- og regionaldepartementet
Kunnskapsdepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet

Forsvarsbygg
Fylkesmennene
Jernbaneverket
Mattilsynet
Miljødirektoratet
Riksantikvaren
Sametinget
Statens naturoppsyn
Statens landbruksforvaltning
Sysselmannen på Svalbard
Toll- og avgiftsdirektoratet
Økokrim

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)
Universitetet i Bergen
Universitetet i Stavanger
Universitetet i Tromsø
Universitetssenteret på Svalbard

Agder naturmuseum og botaniske hage
Arboretet og Botanisk hage Milde
Artsdatabanken
Avinor
Biofokus
Bioforsk
De naturhistoriske museer og botanisk hage
Det norske hageselskap
E-plant Norge BA
Faglig utviklingssenter for grøntanleggssektoren (FAGUS)
Foreningen FREDET
Fortidsminneforeningen
Havneforbundet
Kommunenes Sentralforbund (KS)
Mester Grønn AS
Norske Anleggsgartnere Miljø og Landskaps-entreprenører (NAML)
Nasjonalt Museumsnettverk for kulturlandskap
Norges Kulturvernforbund
Norges miljøvernforbund
Norges museumsforbund
Norges Naturvernforbund
Norsk Akvarieforbund

Norges Bondelag
 Norges Zoohandleres Bransjeforening
 Norsk Gartnerforbund
 Norsk hagedamforening
 Norsk institutt for naturforskning (NINA)
 Norsk institutt for vannforskning (NIVA)
 Oasen Hageland AS
 Plantasjen kjedekontor
 Samarbeidsrådet for biologisk mangfold
 (SABIMA)
 Verdens naturfond (WWF) – Norge

Høringsbrevet ble også lagt ut på departementets nettside.

Følgende høringsinstanser har avgitt realitetstalelse:

Landbruks- og matdepartementet
 Samferdselsdepartementet
 Utenriksdepartementet

Forsvarsbygg
 Jernbaneverket
 Mattilsynet
 Miljødirektoratet
 Riksantikvaren
 Statens landbruksforvaltning
 Statens vegvesen
 Toll- og avgiftsdirektoratet

Fylkesmannen i Aust-Agder
 Fylkesmannen i Hedmark
 Fylkesmannen i Møre og Romsdal
 Fylkesmannen i Rogaland
 Fylkesmannen i Vest-Agder
 Bioforsk
 Institutt for landskapsplanlegging ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (ILP)
 Institutt for plantevitenskap ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (IPL)

FAGUS
 Naturviterne
 Norges Zoohandleres Bransjeforening (NZB)
 Norsk Akvarieforbund
 Norsk Gartnerforbund
 SABIMA og Norsk botanisk forening (NBF)

Forslaget til endringer i naturmangfoldloven kapittel IV har i tillegg vært på høring etter lov av 17. desember 2004 nr. 101 om europeisk meldepikt for tekniske regler (EØS-høringsloven, jf. direktiv 98/34/EF). Departementet mottok kommentarer fra EFTAs overvåkningsorgan (ESA) og EU-kommisjonen. Kommentarene gjaldt forholdet

mellom bestemmelsene i kapittel IV og Norges forpliktelser etter EØS-avtalen, og vil hovedsakelig være relevante ved den nærmere reguleringen i en generell forskrift om fremmede organismer. Departementet vil følge opp kommentarene fra ESA og EU-kommisjonen, blant annet gjennom den kommende forskriften.

2.4 Generelle inntrykk fra høringen

Hovedinntrykket fra høringen er at det er gjennomgående bred tilslutning til de fleste lovendringsforslagene. Høringsinstansene støtter i all hovedsak intensjonene bak forslagene som medfører en forenkling av kapittel IV. Flere av høringsinstansene har imidlertid merknader til enkelte forslag, samt enkelte alternative forslag til løsninger.

Miljødirektoratet støtter i hovedsak departementets forslag til lovendringer, men er skeptisk til forslaget om å unnta utsetting av planter i private hager fra krav om tillatelse. Riksantikvaren er også positiv, men har likevel merknader til enkelte av departementets forslag.

Fylkesmannen i Aust-Agder mener generelt at intensjonene bak forslaget til endringer er meget gode. De påpeker at det vil bli et enklere regelverk å forholde seg til for private hageeiere og grøntsektoren, men har samtidig merknader til enkelte av de foreslåtte endringene. Fylkesmannen i Hedmark mener at det er viktig å utarbeide et lovverk som er klart og entydig, og at endringene som er foreslått vil kunne bidra til en bedre oversikt over hvilke regler som gjelder for de ulike organismene. Fylkesmannen i Vest-Agder støtter ikke forslaget om å unnta utsetting av planter i private hager fra kravet om tillatelse og heller ikke forslaget om forskriftshjemmel for å kunne unnta grupper av organismer fra kravet om tillatelse for innførsel eller utsetting.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Fylkesmannen i Hedmark, Fylkesmannen i Rogaland og Mattilsynet er generelt positive til de foreslåtte endringene. Statens landbruksforvaltning støtter at det legges opp til en forenkling av naturmangfoldloven kapittel IV, men har en del merknader til de enkelte forslagene.

Institutt for plantevitenskap (IPL) mener generelt at forslagene til endringer medfører en stor forbedring av loven, men har en del innvendinger og innspill knyttet til de enkelte lovendringsforslagene. SABIMA og Norsk botanisk forening (NBF) uttaler at de er positive til justeringer i loven, som de mener klargjør ansvarsforhold, og som gjør at arbeidet med forskriften vil gå raskere. De er like-

vel opptatt av at endringene ikke av praktiske hensyn skal svekke naturmangfoldlovens intensjoner om å hindre skadevirkninger av fremmede arter, som er en stor trussel mot naturmangfoldet, og påpeker at det haster med tiltak for å hindre fortsatt innførsel og spredning av slike arter.

Institutt for landskapsplanlegging (ILP) mener endringsforslagene utgjør en klar forbedring i forhold til den gjeldende lovteksten, og uttaler at forslagene i høringsbrevet legger til rette for en mer nyansert håndtering av innførsel, utsetting og omsetning av fremmede organismer. ILP mener likevel at det gjenstår noen uklarheter og problemer med de foreslåtte lovendringene. FAGUS mener at endringene i hovedtrekk vil gjøre loven smidigere å forholde seg til, både for lovgiver og for aktørene i grøntanleggssektoren. Norsk Akvarieforbund er positiv til endringene, og mener at disse vil gi et mer forståelig regelverk.

Departementet viser videre til at mange høringsuttalelser gjelder spørsmål som ikke direkte berører de foreslåtte lovendringene. Dette gjelder for eksempel forholdet til andre lover etter § 32 og spørsmål knyttet til en generell forskrift etter kapittel IV. Disse uttalelsene behandles ikke i denne lovproposisjonen.

3 Generelt om endringsforslagene

3.1 § 29 Innførsel

3.1.1 Gjeldende rett

Naturmangfoldloven § 29 fjerde ledd lyder i dag:

«Kongen kan gi forskrift om innførsel etter første ledd, herunder om krav til søknad og vilkår for tillatelsen. Kongen kan også gi forskrift om at bestemte organismer kan innføres uten tillatelse etter denne paragraf, eller fastsette forbud mot innførsel av bestemte organismer hvis det anses nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.»

Fjerde ledd annet punktum gir hjemmel for at Kongen ved forskrift kan unnta bestemte organismer fra kravet om tillatelse etter § 29. Hjemmelen åpner ikke for å unnta grupper av organismer.

3.1.2 Høringsforlaget

I høringsforlaget ble det lagt til grunn at det i forskrift kan være behov for å unnta også grupper av organismer, og ikke bare bestemte orga-

nismer, fra kravet om tillatelse for innførsel etter § 29.

Forslaget ble begrunnet med at unntak for bestemte organismer kan bli omfattende og uoversiktlig for den som er ansvarlig for innførselen. Det ble videre lagt til grunn at unntak for grupper av organismer med for eksempel samme bruksområde eller egenskaper vil være mer praktisk ved utformingen av en forskrift. Dette vil legge grunnlaget for et mer hensiktsmessig og forenklet regelverk, både for den som er ansvarlig for innførsel og for myndighetene når en forskrift om fremmede organismer skal utformes og anvendes i praksis. Som eksempler på grupper av organismer med felles bruksområder eller egenskaper ble akvariefisk og akvarieplanter nevnt i høringsbrevet.

På bakgrunn av dette foreslo departementet at det i § 29 fjerde ledd annet punktum gis hjemmel for at Kongen ved forskrift kan unnta også grupper av organismer fra kravet om tillatelse ved innførsel.

Departementet foreslo videre en klar hjemmel i fjerde ledd annet punktum for å kunne stille krav om melding ved innførsel av organismene som unntas fra krav om tillatelse. Lovendringsforlaget innebærer kun en klargjøring av en allerede eksisterende mulighet til å stille krav om melding. Lovens hovedregel er krav om tillatelse for innførsel av organismer. Kongen kan ved forskrift unnta organismer fra dette kravet, og må dermed også kunne stille et krav om melding som er mindre omfattende enn krav om tillatelse.

For å forenkle bestemmelsen ble det foreslått å dele siste setning.

På denne bakgrunn ble det foreslått følgende ordlyd i § 29 fjerde ledd:

«Kongen kan gi forskrift om innførsel etter første ledd, herunder om krav til søknad og vilkår for tillatelsen. Kongen kan også gi forskrift om at bestemte organismer *eller grupper av organismer* kan innføres uten tillatelse etter denne paragraf, *og kan da sette krav om melding*. Kongen kan også gi forskrift om forbud mot innførsel av bestemte organismer hvis det anses nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.»

3.1.3 Høringsmerknader

Hjemmel til å unnta grupper av organismer fra kravet om tillatelse

Mattilsynet, Miljødirektoratet, Institutt for landskapsplanlegging og Norges Zoohandlers Bransje-

forening støtter forslaget om en hjemmel for å unnta også grupper av organismer fra kravet om tillatelse for innførsel. *Norsk Akvarieforbund* støtter også forslaget. De uttaler at akvariehobbyen holder et stort antall arter og varianter og er derfor positive til at akvarieorganismer vurderes på gruppenivå.

Jernbaneverket bemerker at det ikke legges opp til at det kan gis forbud mot innførsel av bestemte grupper av organismer.

Miljødirektoratet mener enkelte organisme-grupper eller bruksområder kan utgjøre en såpass lav miljørisiko at det ikke er behov for å vurdere søknader ved hver innførsel. De anser at det derfor kan være mer hensiktsmessig å kreve en melding ved innførsel slik at myndigheten har oversikt over hvilke arter/underarter som innføres, og at myndighetene med utgangspunkt i denne oversikten kan vurdere om noen av organismene som innføres medfører en såpass stor miljørisiko at de bør reguleres strengere.

Statens landbruksforvaltning mener at de organismene som blir omfattet av en forskrift etter § 29 fjerde ledd må oppfylle krav som ligner de som ligger til grunn for å gi en tillatelse til innførsel og utsetting, for eksempel krav om kunnskap om organismene. De viser i denne sammenheng til kravet om at en søknad om tillatelse for innførsel etter § 29 og utsetting etter § 30 skal klarlegge innførselens eller utsettingens virkninger for det biologiske mangfold. Statens landbruksforvaltning mener det kan bli utfordrende å innfri et slikt krav om kunnskap for grupper av organismer ettersom viktige kunnskapskilder, som Artsdatabankens svarteliste, omhandler arter. De mener videre at begrepet grupper av organismer er et lite konkret begrep og dermed vil være lite adekvat med tanke på et kunnskapskrav.

Fylkesmannen i Aust-Agder mener at forsøket med forenkling av forskriften ved å se grupper av organismer ut fra et biologisk perspektiv kan være utfordrende, særlig med tanke på planter/hageplanter. Når det gjelder arter til akvarier støtter de forslaget og uttaler at endringen er forståelig og fornuftig, men at man likevel bør være varsom så ikke hensynet til akvariearter svekker mulighetene for å hindre fremmede arter i å komme inn i landet.

Fylkesmannen i Rogaland mener det kan oppstå praktiske behov for den foreslåtte lovhjemmen, og at det kan kreve betydelig kompetanse og arbeid for involverte parter dersom kun bestemte organismer unntas. Samtidig stiller de spørsmål ved eksemplene akvariefisk og akvarieplanter nevnt i høringsbrevet, og uttaler at dersom det

skulle bli aktuelt å unnta disse gruppene uten reservasjoner vil import av flere skadegjørende svartelistede arter legaliseres. Som eksempler nevnes vasspest og gullfisk. Selv om formålet med importen er noe annet, må det antas at faren for utsetting i strid med § 30 vil bli stor. De mener videre at det er vanskelig å finne en god argumentasjon for å opprettholde et skille mellom forskriftshjemmelen knyttet til forbud mot – og tillatelse til – innførsel, og at det ikke er foreslått at også forbud mot innførsel i forskrift kan gis ved å angi grupper av organismer.

Fylkesmannen i Rogaland viser videre til CITES-regelverket om handel med truede arter, og mener at departementet må vurdere nøye om det er grunnlag for å legge til rette for forskjellige systemer for henholdsvis import av CITES-arter og organismer som omfattes av naturmangfoldloven kapittel IV.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal mener at den foreslåtte forskriftshjemmelen må gjelde organismer med liknende krav til livsbetingelser. Når det gjelder akvariefisk og akvarieplanter påpeker Fylkesmannen i Møre og Romsdal at disse representerer en gruppe sammensatt av arter med et vidt spekter av krav til leveområde, som for eksempel klima- og lysforhold, og at evne til etablering, tilpasning og spredning vil variere. Gruppen består dermed av organismer med svært ulikt potensial for å kunne etablere og spre seg i norsk natur. De viser videre til at det er anslått at 61 000 husstander har akvarium, at utslipp fra akvarier er en spredningsvei for fremmede arter, og nevner solabbor og gullfisk som eksempler på akvariefisk i norske vassdrag. De mener et eventuelt unntak for grupper av organismer må gjøres for arter med krav til livsbetingelser som gjør det usannsynlig at de kan etablere seg og spre seg videre.

Fylkesmannen i Vest-Agder påpeker at det virker som om det er hensiktsmessighetshensyn for kommersielle aktører som er hovedbegrunnelsen for å gi hjemmel for å unnta grupper av organismer. De mener at det ut fra en biologisk vurdering er lite hensiktsmessig å operere med kommersielle (eller andre ikke-biologiske) grupperinger som grunnlag for å fastsette regler om innførsel av arter. De påpeker at til og med arter i samme slekt vil kunne oppføre seg helt forskjellig i norsk natur, og at det derfor må være den enkelte arts skadepotensial som legges til grunn for å unnta den fra krav om tillatelse. Til eksemplet akvariefisk og akvarieplanter i høringsbrevet uttaler Fylkesmannen i Vest-Agder at vasspest er et godt eksempel på en art fra gruppen akvarieplanter som har hatt store negative økologiske conse-

kvenser i norsk natur, og at denne arten ifølge Artsdatabanken kan ha blitt spredd som en følge av utsettinger av planter brukt i akvarier. De viser også til registreringen i Vest-Agder av koikarpe, som er en mye brukt akvariefisk i mange land, og at det er usannsynlig at arten kan ha spredd seg hit på annet vis enn ved utsetting.

Norges Zoohandleres Bransjeforening mener det må være en betingelse for unntak for grupper av organismer at biologi og eventuelt bruken av organismene (for eksempel hold i helt eller tilnærmet rømmingssikre bur/holdere) gjør faren for skade på miljøet svært liten.

Naturviterne påpeker at det i en tid med klimendringer og større transport av biologisk materiale på tvers av landegrensene er viktig å styrke importkontrollen for biologisk materiale for å unngå sykdom på både planter og dyr.

SABIMA og *Norsk botanisk forening (NBF)* viser til at akvariefisk og akvarieplanter i høringsbrevet nevnes som eksempler på grupper som i forskrift kan være ønskelige å unnta fra kravet om tillatelse for innførsel, og mener at begrepet er diffust og mangelfullt faglig fundert. Dersom man skal inkludere flere arter i en gruppe må man etter deres mening avgrense gruppen tydelig, og som et minimum skille mellom de arter som kan klare seg i norsk natur og de som ikke kan det. *SABIMA* og *NBF* ønsker også en mer preventiv formulering enn utgangspunktet i § 29 om at det ikke kreves tillatelse for innførsel av landlevende planter. Dette for å hindre potensiell spredning av nye fremmede planter, samt sykdommer, parasitter, skadeinsekter, sopper og fremmede frø som følger med import. De viser her til at private hager er en av de største kildene til spredning av uønskede fremmede arter, og at hageeiere fortsatt vil kunne importere, kjøpe eller på annen måte skaffe seg og sette ut alle arter som ikke står på en egen forbudsliste.

Hjemmel til å stille krav om melding

Landbruks- og matdepartementet (LMD) mener at innføring av meldeplikt vil kunne gi økt arbeidsmengde og kostnader for både offentlig og privat sektor, og uttaler at hensynet til mindre aktører i grøntbransjen ut fra en totalvurdering ikke i tilstrekkelig grad ivaretas ved de foreslåtte lovendringene. *LMD* mener at forskriftshjemlene er vide og generelt utformete, og at dette vil kunne gi manglende forutsigbarhet.

Miljødirektoratet støtter departementets forslag om å tydeliggjøre hjemmelen for at Kongen ved forskrift kan kreve melding ved innførsel av

organismer som unntas krav om tillatelse. De viser her til at i de tilfellene grupper av organismer i forskrift unntas fra kravet om tillatelse, vil ansvarlig myndighet ikke motta informasjon om hvilke arter/underarter som innføres under det aktuelle unntaket. Det vil derfor være behov for en melding slik at myndigheten i ettertid kan gjeninnføre kravet om tillatelse, eller forby innførsel av bestemte arter som innføres under unntaket, dersom innførselen viser seg å medføre miljørisiko. De uttaler at en melding ikke trenger å inneholde mange opplysninger ut over artenes/underartenes vitenskapelige navn, og at det ikke vil være behov for at ny melding leveres ved gjentatte innførsler av samme art/underart.

Miljødirektoratet mener at eksisterende meldingssystemer for innførsel, blant annet under matloven, ikke så langt de kjenner til vil kunne tilfredsstillende behøve for melding om innførsel av levende organismer under naturmangfoldloven. I den grad eksisterende meldingssystemer likevel kan gi tilstrekkelig informasjon for innførsel av enkelte grupper av organismer under naturmangfoldloven, støtter Miljødirektoratet departementets syn om at det ikke skal stilles krav om egen melding under naturmangfoldloven, men at myndighetene må samarbeide om å dele informasjon fra meldingssystemene som allerede er etablert. For å lette innsending av meldinger bør det utvikles et enkelt og brukervennlig nettbasert system som umiddelbart returnerer en kvittering på at de aktuelle artene er meldt. Det bør også utvikles et nettbasert system for søknader om innførsel og utsetting under naturmangfoldloven der mange av de tekniske løsningene vil kunne være felles.

Statens landbruksforvaltning mener også at det er uklart om meldeplikt for de organismene som unntas fra hovedregelen om krav om tillatelse vil innebære en forenkling eller være mindre byrdefullt for den som står for innførselen.

Fylkesmannen i Aust-Agder uttaler at meldeplikten reiser spørsmålet om hvem som har dokumentasjonskravet, og mener at kunnskapen i hovedsak bør kreves fra de som innfører arten. De viser til spredningen av platanlønn, og uttaler at verken de som innførte arten eller myndighetene den gang forutså eller kunne forventes å forutse spredningen.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal støtter også departementets forslag og uttaler at systemet bør gjøres elektronisk for å redusere arbeidsmengde, at det ved melding om utsetting bør opplyses om hvor organismen blir satt ut, og at denne informasjonen bør gjøres tilgjengelig gjennom miljøvedtaksregisteret.

Fylkesmannen i Vest-Agder støtter departementets forslag og uttaler at det er viktig at innmeldingen skjer etter et enklest mulig system som gir nøyaktig stedfesting av lokalitetene der arten settes ut. De mener at systemet også må brukes til innmelding av arter det kreves tillatelse for å innføre og/eller sette ut, slik at alle opplysninger om innførsel og utsetting av fremmede arter er samlet ett sted, og at informasjonen må være åpen og tilgjengelig for forvaltning, forskere og allmenheten.

Norsk Akvarieforbund støtter også forslaget om at krav om tillatelse i visse tilfeller erstattes av en meldeplikt, men påpeker at det kan gi betydelig merarbeid for zoonæringen, uten økt miljøgevinst.

Norges Zoohandlers Bransjeforening (NZB) mener at det å erstatte kravet om tillatelse med en meldeplikt vil være en klar bedring, men at det samtidig vil kunne innebære betydelig merarbeid for næringen uten at miljøgevinsten nødvendigvis er tilstede. NZB mener at et krav om melding kun bør anvendes i de tilfeller man ikke kan skaffe den informasjonen som er nødvendig for god miljøforvaltning fra de allerede eksisterende meldinger som går til TRACES og Mattilsynet. De har vanskelig for å se at krav om melding vil ha en nytteverdi som kan stå i et proporsjonalt forhold til den økonomiske byrden dette vil påføre næringen, og uttaler at kravet om melding må søkes koordinert med andre myndigheters meldesystemer så langt dette lar seg gjennomføre.

FAGUS mener at dersom det stilles krav om melding for innførsel av landlevende planter, vil dette bli en byrde som påføres importør. De økonomiske konsekvensene må utredes, og eventuelt krav om melding må samordnes med andre myndigheters krav, for eksempel Mattilsynet.

3.1.4 Departementets vurdering

Hjemmel til å unnta grupper av organismer fra kravet om tillatelse

Departementet mener at forskriftshjemmelen til å unnta bestemte organismer i § 29 fjerde ledd også bør omfatte grupper av organismer. Dette vil gi et mer oversiktlig og håndterlig regelverk, både for de som skal innføre organismer og for ansvarlig myndighet. Omfanget av søknader om tillatelse kan bli svært omfattende dersom lovens utgangspunkt om tillatelse for innførsel med unntak kun for bestemte organismer skal gjelde. For grupper av organismer, eventuelt begrenset til visse bruksområder som utgjør lav risiko for det biologiske mangfold, vil det videre kunne

være lite hensiktsmessig å kreve en generell tillatelse for innførsel.

Fylkesmannen i Vest-Agder, Statens landbruksforvaltning og enkelte andre høringsinstanser er skeptiske til departementets forslag, og viser til enkelte arter som utgjør en særlig risiko. *Fylkesmannen i Rogaland* har vist til at arter som faller inn under CITES-regelverket reguleres etter et annet system enn det legges opp til for regulering av fremmede organismer. Departementet vil her understreke at det kan kreves tillatelse eller settes forbud mot bestemte organismer som utgjør en særlig risiko innenfor en gruppe som unntas. Eksempler på dette kan være amerikahummer og vasspest. Det vil også være en forutsetning at man er innenfor lovens formål, og at det ikke oppstår uheldige følger for det biologiske mangfold som følge av unntak for grupper av organismer. Grupper av organismer vil videre kunne avgrenses med hensyn til bruksområde, taksonomiske grupper, leveområde eller en kombinasjon av disse. Departementet viser også til at CITES-regelverket og naturmangfoldloven kapittel IV regulerer to ulike områder med ulike hensyn som vil gjelde side om side.

SABIMA og Norsk botanisk forening, samt *Fylkesmannen i Møre og Romsdal* mener at hjemmelen for å unnta grupper av organismer bør avgrenses til bruksområder/egenskaper eller krav til livsbetingelser som hindrer overlevelse i norsk natur. Departementet understreker at muligheten til å unnta grupper av organismer fra krav om tillatelse primært vil benyttes der organismene har bruksområder eller egenskaper som tilsier at innførselen vil medføre lav miljørisiko. Hjemmelen bør imidlertid også i enkelte tilfeller kunne benyttes for grupper av organismer som anses tilstrekkelig godt regulert med hensyn til miljørisiko under annet regelverk, eller hvis bruksområdet er regulert med hjemmel i lovens § 28 andre ledd. Departementet mener det ikke er hensiktsmessig å spesifisere hvilke kriterier som må være innfridd for unntak for grupper av organismer i lovhjemmelen, men at dette må vurderes i forbindelse med eventuell forskriftsfesting av unntak for grupper av organismer, slik det også vil være ved unntak fra kravet om tillatelse for bestemte organismer.

Departementet viser videre til at krav om melding vil kunne bidra til å gi ansvarlig myndighet oversikt og kunnskap om organismene som unntas. Dersom det senere viser seg at disse organismene medfører en miljørisiko, kan det kreves tillatelse for, eller settes forbud mot, innførsel av disse.

Jernbaneverket og Fylkesmannen i Rogaland stiller spørsmål ved hvorfor det ikke foreslås en hjemmel for å forby grupper av organismer, på lik linje med unntak fra krav om tillatelse. Departementet mener at de samme praktiske hensyn og behov ikke her gjør seg gjeldende. Omfanget av organismer som det er aktuelt å forby er betydelig mindre enn de det er behov for å unnta fra krav om tillatelse. Etter § 29 fjerde ledd er det et vilkår for å sette forbud mot innførsel at det anses nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold. Det forutsetter dermed spesifikk kunnskap om den enkelte organisme og dennes skadepotensial for å kunne forby innførsel.

Hjemmel til å stille krav om melding

Departementet omtaler i det følgende forslag om hjemmel for meldeplikt ved både innførsel etter § 29 og utsetting etter § 31 under ett.

Hjemmelen for å stille krav om melding ved innførsel og utsetting er en tydeliggjøring av en allerede eksisterende adgang til å stille krav om melding etter § 29 og § 31. Lovens utgangspunkt er krav om tillatelse for innførsel og utsetting. Ettersom organismer ved forskrift kan unntas fra slike krav kan det også stilles krav om melding, da dette er mindre omfattende enn krav om tillatelse. Ettersom melding ikke er direkte nevnt i lovteksten, og loven likevel endres, mener departementet at hjemmelen til å kreve melding bør komme klart frem av lovteksten. Lovendringen medfører dermed ingen realitetsforskjell, og er kun ment som en klargjøring.

Departementet understreker at det bare vil kunne kreves melding i de tilfeller der det ved forskrift gis unntak fra lovens hovedregel om krav til tillatelse for innførsel eller utsetting. Det vil ikke kreves melding dersom unntak fra krav om tillatelse fremgår av loven. For eksempel vil det ikke kunne kreves melding ved innførsel av landlevende planter eller utsetting av planter i hager, parkanlegg og andre dyrkede områder.

Statens landbruksforvaltning, FAGUS, Norsk Akvarieforbund og Norges Zoohandlers Bransjeforening stiller spørsmål ved om en meldeplikt er mindre byrdefull enn et krav om tillatelse, og om en meldeplikt vil være en rimelig byrde for den ansvarlige. Landbruks- og matdepartementet mener at krav om melding vil kunne gi økt arbeidsmengde og kostnader for de berørte aktører.

Klima- og miljødepartementet mener at et krav om melding vil være langt mindre byrdefullt for den som innfører eller setter ut organismer

enn lovens utgangspunkt, krav om tillatelse. Et krav om melding vil ikke medføre at aktuelle organismer ikke kan innføres eller settes ut, og hjemmelen vil kun kunne anvendes der det gis unntak fra lovens utgangspunkt om tillatelse. Ved søknad om tillatelse vil imidlertid innførsel eller utsetting ikke kunne finne sted før det foreligger et positivt vedtak, noe som vil være en langt mer komplisert prosedyre enn melding. En melding vil videre kreve mindre informasjon fra den ansvarlige for innførselen eller utsettingen enn det et krav om tillatelse vil innebære, og melding forventes å kunne gis gjennom et enkelt og brukervennlig nettbasert system. Ved meldeplikt vil det ved forskrift stilles nærmere krav til relevante opplysninger, herunder hvem som er ansvarlig, organismens vitenskapelige navn og hvor organismen skal settes ut (hvis formålet er utsetting). En melding ved første gangs innførsel eller utsetting vil videre kunne gjelde for en nærmere fastsatt periode, slik at det ikke nødvendigvis kreves melding ved hver innførsel eller utsetting av samme organisme/gruppe av organismer.

Departementet vil understreke at et krav om melding ikke vil bli stilt i alle de tilfeller organismer unntas fra krav om tillatelse. Krav om melding vil kun stilles dersom miljømyndighetene har et behov for oversikt over innførsel eller utsetting av organismer som unntas krav om tillatelse. Det kan videre stilles strengere krav til innførsel eller utsetting dersom dette er nødvendig ut fra hensynet til biologisk mangfold. Departementet vil også understreke at dersom andre eksisterende meldingssystemer gir tilstrekkelige opplysninger om en innførsel ut fra hensynet til naturmangfold, skal det ikke stilles krav om egen melding under naturmangfoldloven.

Departementet mener etter dette at muligheten til å stille krav om melding når organismer unntas fra kravet om tillatelse for innførsel eller utsetting står i et proporsjonalt forhold til de byrder en meldeplikt kan innebære for den ansvarlige.

På denne bakgrunn tilrår departementet at § 29 fjerde ledd vedtas som følger:

«Kongen kan gi forskrift om innførsel etter første ledd, herunder om krav til søknad og vilkår for tillatelsen. Kongen kan også gi forskrift om at bestemte organismer *eller grupper av organismer* kan innføres uten tillatelse etter denne paragraf, og kan da stille krav om melding. Kongen kan også gi forskrift om forbud mot innførsel av bestemte organismer hvis det anses nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.»

3.2 § 30 Utsetting og omsetning

3.2.1 Gjeldende rett

Naturmangfoldloven § 30 lyder i dag:

«§ 30. (alminnelige regler om utsetting)

Ingen må uten med hjemmel i § 31 eller tillatelse fra myndigheten etter denne loven sette ut

- a) organismer av arter og underarter som ikke finnes naturlig i Norge, herunder utenlandske treslag,
- b) vilt av arter, underarter eller bestander som ikke fra før finnes naturlig i distriktet,
- c) organismer, unntatt stedegen stamme, i sjø eller vassdrag, herunder kunstige dammer, med mindre det foreligger tillatelse etter lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven). Utsetting av stedegen stamme til kultiveringsformål krever tillatelse etter lakse- og innlandsfiskekloven.
- d) organismer som ikke fra før forekommer naturlig på stedet, dersom Kongen i forskrift har stilt krav om tillatelse til dette.

Søknad om tillatelse til utsetting etter første ledd skal klarlegge de virkninger som utsettingen kan ha for det biologiske mangfold. Kongen kan gi forskrift om krav til søknad.

Tillatelse kan ikke gis hvis det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.»

Etter bestemmelsens første ledd bokstav d er det kun en klar forskriftshjemmel for å stille krav om tillatelse for utsetting, og bestemmelsen gir ingen hjemmel for å kunne sette forbud mot omsetning av organismer.

3.2.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo at det i § 30 nytt annet ledd bokstav b blir gitt en klar hjemmel for at Kongen ved forskrift kan gi forbud mot utsetting av organismer. Bakgrunnen er å gjøre det klarere hvilke organismer det er forbudt å sette ut, og samtidig redusere søknadsomfang og saksbehandling. I de tilfellene en organisme utgjør en så stor risiko at så å si alle søknader om tillatelse vil bli avslått, vil det være mer hensiktsmessig og forutberegnelig med et forbud mot utsetting.

Videre foreslo departementet at det i nytt annet ledd bokstav b gis en forskriftshjemmel for å kunne forby omsetning av de organismene som det i for-

skrift gis forbud mot å sette ut. Forskriftshjemmelen ble foreslått begrenset til de tilfeller der et forbud anses som nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

Ved å kunne forby også omsetningen av de organismene som forbys satt ut vil privatpersoner, for eksempel hageeiere, ikke risikere å kunne få kjøpt planter som det er forbudt å sette ut. Omsetningsforbud vil derfor medføre at ansvaret legges til profesjonelle aktører i stedet for privatpersoner. Departementet påpekte også i høringsbrevet muligheten for at det i forskrift kan gis en bestemmelse om dispensasjon fra forbud mot utsetting og omsetning.

Videre foreslo departementet å endre overskriften i § 30 til «(utsetting og omsetning)», at hjemmelen i første ledd bokstav d av lovtekniske årsaker flyttes til annet ledd bokstav a og at henvisningen i tredje ledd endres som følge av forslaget til nytt annet ledd.

Departementet foreslo at § 30 skulle endres i tråd med følgende forslag:

«§ 30. (utsetting og omsetning)

Ingen må uten med hjemmel i § 31 eller tillatelse fra myndigheten etter denne loven sette ut

- a) organismer av arter og underarter som ikke finnes naturlig i Norge, herunder utenlandske treslag,
- b) vilt av arter, underarter eller bestander som ikke fra før finnes naturlig i distriktet,
- c) organismer, unntatt stedegen stamme, i sjø eller vassdrag, herunder kunstige dammer, med mindre det foreligger tillatelse etter lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven). Utsetting av stedegen stamme til kultiveringsformål krever tillatelse etter lakse- og innlandsfiskekloven.

Kongen kan gi forskrift om

- a) krav om tillatelse for utsetting av organismer som ikke fra før finnes naturlig på stedet,
- b) forbud mot utsetting og omsetning, hvis det anses nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

Søknad om tillatelse til utsetting etter første ledd og annet ledd bokstav a skal klarlegge de virkninger som utsettingen kan ha for det biologiske mangfold. Kongen kan gi forskrift om krav til søknad.

Tillatelse kan ikke gis hvis det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.»

3.2.3 Høringsmerknader

Landbruks- og matdepartementet mener at det ved forbud må legges vekt på bred faglig kunnskap, og at arter som allerede er etablert i norsk natur gjennom langvarig eller utstrakt bruk ikke bør forbys med mindre det foreligger tungtveiende og særskilte hensyn. Dette gjelder både for plante- og dyrearter, og for nærings- og hobbyformål.

Miljødirektoratet støtter departementets forslag om en klar hjemmel for å forby utsetting og omsetning av fremmede organismer. De påpeker at det særlig for landplanter, som kan settes ut uten tillatelse i en del områder, er behov for å kunne forby utsetting og omsetning av de plantene som utgjør størst risiko for uheldige følger for det biologiske mangfold. De anser at dette både vil ivareta hensynet til biologisk mangfold og gi forutsigbarhet for private hageeiere og profesjonelle aktører. Miljødirektoratet er enige i at lista bør ligge høyt for å forby omsetning og utsetting, men vil samtidig peke på at departementets anslag på at kun 20-30 planter vil bli forbudt innebærer at et stort antall plantearter i kategoriene svært høy risiko, høy risiko og potensielt høy risiko (Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012) ikke vil bli forbudt. Miljødirektoratet påpeker i denne sammenheng at aktsomhetsbestemmelsen i § 28 dermed vil bli viktig for å unngå at slike planter settes ut på steder der de kan spre seg og medføre risiko, og at myndighetene i samarbeid med grøntbransjen, hagelag med flere bør sørge for å formidle informasjon om hvordan man kan unngå at bruk av slike planter skal medføre miljørisiko.

Jernbaneverket og *Riksantikvaren* er positive til en klar hjemmel for i forskrift å kunne gi forbud mot utsetting. Riksantikvaren påpeker at dette vil bidra til en tydeliggjøring og effektivisering for alle involverte, både de som ønsker å søke om utsetting og de som skal håndtere disse søknadene, samtidig som det vil bli enklere for private hageeiere å unngå utsetting av planter som kan skade biologisk mangfold. *Mattilsynet* er også generelt enig i at forslaget om en klarere forbudshjemmel vil kunne bidra til klargjøring av regelverket.

Statens landbruksforvaltning stiller spørsmål ved nødvendigheten av forslaget om en klar forskriftshjemmel til å kunne sette forbud mot utsetting av organismer når det eksisterer en hjemmel for i forskrift å kunne gi forbud mot innførsel av bestemte organismer. Det fremstår for dem som enklere å forby eller kreve tillatelse for innførsel av organismer enn å forby utsetting, og de kan

ikke se hvordan forslaget vil hindre unødig saksbehandling hos miljømyndighetene. Videre mener Statens landbruksforvaltning at det er uklart hvordan utarbeidelsen av en forbudsliste skal foregå og hvilke kriterier en skal sette der. Om hjemmelen for å forby omsetning av de organismer som forbys satt ut kan Statens landbruksforvaltning ikke se hvordan dette forbudet skal virke, men uttaler at de for øvrig er positive til at ansvaret for å unngå spredning av fremmede arter ligger på myndighetene og omsetningsleddet i stedet for på privatpersoner. De mener videre at det er utfordrende å komme med innspill til forslaget knyttet til forbud mot omsetning og utsetting, og at det i høringsbrevet er nevnt at det kan gis en hjemmel i forskriften for dispensasjon fra forbudet. Endelig nevner Statens landbruksforvaltning at de mener forslaget til ny § 30 annet ledd bokstav b bør si noe mer konkret om hva som omfattes av forbudet.

Fylkesmannen i Aust-Agder mener det er bra og avklarende at man etterstreber et system der private hageeiere kan forutsette at lovlig kjøpte planter kan settes ut i egen hage, og der ansvaret klarere blir lagt på importør og profesjonelle aktører innenfor grøntsektoren. De påpeker imidlertid at de foreslåtte endringene kan medføre et behov for omfattende dokumentasjon om grupper av organismer som ønskes innført, og viser her til tidligere spredning av noen arter som i dag har blitt svært problematiske. De mener derfor det er vanskelig å se hvordan det foreslåtte regelverket vil kunne fange opp slike tilfeller i fremtiden.

Fylkesmannen i Hedmark mener at særlig anledningen til å gi regler for omsetning i forskrift vil kunne bidra til å forenkle hverdagen for menigmann gjennom at ansvaret legges til omsetningsleddet. *Fylkesmannen i Rogaland* støtter forslaget og påpeker i denne sammenheng at en tydelig hjemmel til å forby utsetting og omsetning vil gi et utvetydig signal til aktørene og spare myndighetene for mye søknadsarbeid, samtidig som forbud mot omsetning flytter hovedansvaret fra forbruker til kommersielle aktører i dette markedet. *Fylkesmannen i Møre og Romsdal* støtter forslaget om en forskriftshjemmel til å sette forbud mot omsetning av de organismene som blir forbudt å sette ut, og uttaler at en hageeier bør kunne forvente at det er tillatt å sette ut en kjøpt plante i sin egen hage.

Fylkesmannen i Vest-Agder støtter også forslaget, og uttaler i denne sammenheng at departementet bør vurdere om det er mer presist å tilføye «av organismer» etter ordet omsetning i forslaget til § 30 annet ledd bokstav b. De mener også at det

bør vurderes å presisere at forskriften kan gjøres gjeldende for et nærmere avgrenset geografisk område, fordi mange arter som finnes i en del av landet vil kunne gi uheldige effekter på naturmangfoldet dersom de settes ut i andre deler av landet der de ikke er naturlig forekommende.

Institutt for plantevitenskap (IPL) er enige i at det i forskrift bør kunne innføres forbud mot utsetting og omsetning hvis det anses nødvendig for å unngå vesentlig skade på det biologiske mangfold. Instituttet mener også at det bør tas regionale hensyn når forbud mot utsetting og omsetning av organismer skal vurderes. Det fremheves samtidig at en ved vurdering av planteslag må se meget nøye på den reelle nytteeffekten av et forbud opp mot plantens bruksverdi, kulturhistoriske verdi og faktiske utbredelse i Norge og våre naboland.

Institutt for landskapsplanlegging (ILP) mener at en hjemmel for forbud mot utsetting i forskrift er hensiktsmessig med tanke på et ønske om å minke søknadsmengden. ILP mener også at en forskriftshjemmel til å sette forbud mot omsetning er hensiktsmessig med tanke på å minke ansvaret for undersøkelse av spredningsrisiko for ikke-fagkyndige, idet ansvaret skyves over på myndighetene og de aktørene som innfører og omsetter planter. De mener videre at begrepsbruken i § 30 annet ledd er uklar, og at det verken er entydig hvilke planter som finnes naturlig i Norge eller på stedet. ILP mener også at blant annet regionale forskjeller i spredningsrisiko skal tas i betraktning ved oppføring på forbudsliste.

FAGUS uttaler at et forbud mot både utsetting og omsetning vil lette byrden for private hageeiere. *Naturviterne* mener at kontrollen av hva planteskolene og gartneriene produserer må bli strengere, og at det må legges til rette for økt produksjon av stedegne planter og alternative planter som ikke har økologisk risiko.

Norsk Gartnerforbund (NGF) mener at det vil oppstå mange problemer knyttet til forbud mot utsetting og omsetning av planter, blant annet at det vil være stor uforutsigbarhet for norske planteskoler om hvilke planter som vil bli forbudt å sette ut og omsette. NGF fremhever også at norske planteskoler vil få store utfordringer knyttet til å erstatte planter som kan bli forbudt med stedegne plantearter, og at planter som kan bli forbudt utgjør en betydelig andel av den totale produksjonen. Dette vil blant annet kreve kompetanse, tid og penger i tillegg til at mange av planteartene har egenskaper som gjør dem svært godt egnet til ulike formål. NGF påpeker videre at disse utfordringene på kort sikt kan medføre uheldige

og utilsiktede paradokser ved at de planteartene som forbyes erstattes med arter som importeres. NGF mener dette øker risikoen for innførsel av skadedyr, sopp og karplantefrø som også er å finne i Artsdatabankens svarteliste fra 2012, eller innførsel av planter som ikke er vurdert og som viser seg å være invasive og utgjøre en trussel for naturmangfoldet. NGF fremhever at eventuelle forbud mot utsetting og omsetning må være basert på omfattende vitenskapelig kunnskap i tillegg til en helhetlig samfunnsøkonomisk analyse, og at artene på en forbudsliste bør utgjøre en trussel mot det biologiske mangfoldet i store deler av landet, og ikke bare i visse regioner.

SABIMA og *Norsk botanisk forening (NBF)* mener at en forbudsliste mot utsetting og omsetning vil gjøre det enklere for blant annet hageeiere å vite hvilke organismer som ikke kan settes ut. De påpeker at hager er en av de største kildene til spredning av uønskede fremmede arter, og at et godt regelverk for å forhindre slik spredning er viktig. De er positive til at ansvaret for å avklare risiko ved bruk ikke overlates til den enkelte hageeier som vanligvis ikke vil ha forutsetninger for å gjøre en slik vurdering. De er også positive til departementets forslag om å gi hjemmel for at Kongen ved forskrift kan sette forbud mot omsetning, men mener at omsetning også bør tas inn i § 30 første ledd.

Norges Zoohandlers Bransjeforening (NZB) støtter forslaget om å innføre en klar hjemmel for i forskrift å kunne sette forbud mot utsetting av organismer. De påpeker imidlertid at dersom samme søknadsprosedyre skal benyttes både for arter man normalt vil tillate og for arter som likevel aldri vil tillates, vil dette gi betydelig bortkastet arbeid både for næringene og for forvaltningen. Det vil i så fall være mye bedre med klare regler. NZB uttaler videre at de ikke motsetter seg et forbud også mot omsetning og hold i spesielle tilfeller. Bransjeforeningen understreker også i sitt innspill at risikoen for forvilling av arter reduseres langt mer effektivt ved informasjon enn ved restriksjoner og forbud, og viser til tilfeller av utsetting av ulovlige dyr i naturen.

3.2.4 Departementets vurdering

Av hensyn til søknadsomfang og forutberegnelighet ser departementet behov for å gi en klarere hjemmel for at det ved forskrift kan settes forbud mot utsetting av organismer. Departementet mener videre at det bør vedtas en hjemmel for å kunne sette forbud også mot omsetning av organismer.

Høringsinstansene er generelt positive til departementets forslag om at det innføres en klar hjemmel for å kunne sette forbud mot utsetting og en hjemmel for å kunne sette forbud mot omsetning hvis dette anses nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

En rekke av høringsinstansene, blant annet Landbruks- og matdepartementet, Norges Gartnerforbund og Institutt for plantevitenskap tar opp omfanget av forbud mot utsetting og omsetning av organismer, og spesielt gjelder dette forbud mot utsetting og omsetning av planter. Departementet viser her til at forslaget til forskriftshjemler for forbud mot utsetting og omsetning er begrenset til de tilfeller der det anses nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold. Departementet understreker at terskelen for å sette forbud vil være høy, og baseres på et godt vitenskapelig kunnskapsgrunnlag som knyttes til relevante kriterier. Også andre hensyn som samfunnsøkonomiske hensyn og en plantes bruks- eller kulturhistoriske verdi kan være relevante kriterier ved vurdering av eventuelle forbud.

Fylkesmannen i Aust-Agder mener at terskelen for å sette forbud mot utsetting og omsetning av organismer er for høy. Det angis at kravet for å sette forbud er meget strengt, og at organismer som senere viser seg å bli svært problematiske ikke nødvendigvis fanges opp. I denne forbindelse vises det til eksempler som parkslirekne og plantelønn.

Departementet ønsker å fremheve at et forbud mot utsetting og omsetning er et tiltak som potensielt har store konsekvenser, blant annet økonomiske, og at den foreslåtte terskelen derfor bør opprettholdes. Departementet understreker i denne sammenheng at det er mulig å stille krav om tillatelse for utsetting av organismer i alle områder, bortsett fra planter i private hager, uten en tilsvarende høy terskel som for et forbud. Ved krav om tillatelse skal det foretas en konkret vurdering av risikoen i det enkelte tilfelle. Gjennom søknadsbehandlingen vil det bygges opp et bedre kunnskapsgrunnlag som kan gi et bedre grunnlag for fremtidige vurderinger.

Fylkesmannen i Vest-Agder, Institutt for landskapsplanlegging og Institutt for plantevitenskap mener at det bør tas hensyn til regionale forskjeller ved fastsettelse av forbud. Departementet viser her til at det i forskriften er mulig å begrense bestemmelsene om forbud mot utsetting og omsetning til nærmere avgrensede geografiske områder dersom dette er ønskelig og praktisk mulig. Departementet mener derfor at

det ikke er nødvendig å presisere dette eksplisitt i lovteksten.

Institutt for landskapsplanlegging mener at begrepet naturlig på stedet er uklart og tvetydig. Departementet viser til at dette begrepet ikke er nytt med forslaget til lovendring. Uttrykket naturlig på stedet er nærmere definert i blant annet forarbeidene (Ot.prp. nr. 52 (2008–2009)) til § 30 første ledd bokstav d. På s. 402 er det presisert at det med uttrykket «på stedet» er ment der hvor utsettingen skjer, og at dette er et snevrere begrep enn distriktet i § 30 første ledd bokstav b. Hvor stor omkrets som skal medregnes må vurderes konkret, og vil blant annet avhenge av i hvilket område organismene antas å ville spre seg.

SABIMA og NBF mener at omsetning bør tas inn også i § 30 første ledd. Departementet ønsker ikke med dette forslaget å innføre krav om tillatelse også for omsetning av organismer. Forslaget om å gi en hjemmel for å kunne forby også omsetning i et nytt annet ledd i § 30 er begrunnet med hensynet til blant annet private, som etter forslaget ikke omfattes av kravet om tillatelse i § 30, jf. forslag til § 31. Forslagets hensikt er at det ikke i for stor grad skal overlates til privatpersoner å vurdere om det foreligger forbud mot utsetting. Departementet opprettholder derfor forslaget om kun å gi hjemmel for forskrift med forbud mot omsetning av organismer.

Statens landbruksforvaltning mener at det ikke foreligger behov for en forskriftshjemmel til å kunne sette forbud mot utsetting ettersom det kan settes forbud eller krav om tillatelse ved innførsel av organismer. Departementet mener at en begrensning av spredning og etablering av fremmede organismer ved å sette forbud mot innførsel er betydelig vanskeligere enn det vil være gjennom forbud mot utsetting og omsetning, blant annet på grunn av de krav som stilles i det internasjonale handelsregelverket under WTO og EØS. Å legge begrensninger på utsetnings- og omsetningsleddet i stedet for innførselsleddet, vil også pålegge miljømyndighetene en større del av tilsyns- og kontrollansvaret fremfor tollmyndighetene som vil være den mest hensiktsmessige tilsyns- og kontrollinstansen. Departementet mener videre at det hovedsakelig er utsetting, og ikke innførselen i seg selv, som skaper størst risiko for det biologiske mangfold.

Jernbaneverket mener at § 31 siste ledd er formulert slik at det blir uklart hva som etter forslaget egentlig gjelder for planter i private hager. Utsetting av planter i private hager skal etter forslaget unntas helt fra krav om tillatelse. Departementet foreslår at begrensningen av forskrifts-

hjemmelen i § 30 annet ledd, som står i høringsforslaget i § 31 annet ledd, av lovtekniske grunner tas inn som en del av forskriftshjemmelen i § 30 annet ledd første punktum. Av lovtekniske grunner erstattes også punktoppstillingen i § 30 annet ledd med løpende tekst, og henvisningen i tredje ledd endres som en følge av dette til «etter forskrift gitt med hjemmel i annet ledd første punktum». Dette innebærer ingen realitetsendring i forhold til høringsforslaget. Av samme lovtekniske grunner foreslås det også å flytte siste ledd i § 30 opp som nytt annet punktum i tredje ledd.

Fylkesmannen i Vest-Agder og Statens landbruksforvaltning mener at det i § 30 annet ledd bør presiseres hva forbudet mot utsetting og omsetning skal omfatte. Fylkesmannen i Vest-Agder foreslår at «organismer» tilføyes etter omsetning. Departementet støtter synet, og foreslår at det i § 30 annet ledd presiseres at det er utsetting og omsetning av «bestemte organismer» Kongen ved forskrift kan sette forbud mot.

I første ledd bokstav c er tittelen på lakse- og innlandsfiskloven feil. Departementet foreslår at denne feilen rettes.

På denne bakgrunn tilrår departementet at § 30 vedtas som følger:

«§ 30. (utsetting og omsetning)

Ingen må uten med hjemmel i § 31 eller tillatelse fra myndigheten etter denne loven sette ut

- a) organismer av arter og underarter som ikke finnes naturlig i Norge, herunder utenlandske treslag,
- b) vilt av arter, underarter eller bestander som ikke fra før finnes naturlig i distriktet,
- c) organismer, unntatt stedegen stamme, i sjø eller vassdrag, herunder kunstige dammer, med mindre det foreligger tillatelse etter lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven). Utsetting av stedegen stamme til kultiveringsformål krever tillatelse etter lakse- og innlandsfiskloven.

Kongen kan gi forskrift om krav om tillatelse for utsetting av organismer som ikke fra før finnes naturlig på stedet, med unntak av for utsetting av planter i private hager. Kongen kan også gi forskrift om forbud mot utsetting og omsetning av bestemte organismer hvis det anses nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

Søknad om tillatelse til utsetting etter første ledd og etter forskrift gitt med hjemmel i annet ledd første punktum skal klarlegge

de virkninger som utsettingen kan ha for det biologiske mangfold. *Tillatelse kan ikke gis hvis det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold. Kongen kan gi forskrift om krav til søknad.»*

3.3 § 31 Utsetting uten særskilt tillatelse

3.3.1 Gjeldende rett

Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 31 lyder som følger:

«§ 31. (utsetting uten særskilt tillatelse)

Utsetting kan skje dersom aktsomhetsplikten etter § 28 blir overholdt, av

- a) organismer som er innført med tillatelse etter § 29 første ledd, jf. annet ledd med sikte på utsetting,
- b) planter i hager, parkanlegg og andre dyrkede områder, hvis plantene ikke kan påregnes å spre seg utenfor området, samt norske treslag,
- c) biologiske plantevernmidler som det er gitt tillatelse til utsetting av i eller i medhold av annet lovverk,
- d) nærmere angitte organismer dersom Kongen har gitt forskrift om det.

Utsetting etter første ledd kan ikke skje i strid med forskrift etter § 30 første ledd bokstav d. Dette gjelder ikke norske treslag.»

Bestemmelsen gjør en rekke unntak fra krav om tillatelse etter § 30. Det er presisert at aktsomhetsplikten i § 28 gjelder selv om utsettingen er unntatt fra kravet om tillatelse. For planter i hager, parkanlegg og andre dyrkede områder er det etter bokstav b et vilkår at plantene ikke kan påregnes å spre seg utenfor området for at unntaket skal gjøre seg gjeldende. Det begrensede unntaket begrunnes i at dersom planten ikke sprer seg, er det ingen fare forbundet med en utsetting. I bokstav d er det gitt en hjemmel for at Kongen ved forskrift kan gi unntak fra krav om tillatelse etter § 30 for utsetting av nærmere angitte organismer.

3.3.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo i høringsbrevet at utsetting av landlevende planter i private hager skal unntas fra kravet om tillatelse selv om plantene kan påregnes å spre seg utenfor området. Departementet mener det er urimelig å kreve at private

hageeiere må foreta en vurdering knyttet til plantens spredningspotensial, med det resultat at krav om tillatelse kan inntre ved utsetting i private hager.

Forslaget innebærer at hageeiere kan sette ut landlevende planter i sin private hage, med mindre det er forbud mot å sette ut den aktuelle planten etter forskrift gitt i medhold av naturmangfoldloven § 30 nytt annet ledd bokstav b eller annet regelverk (for eksempel matloven).

For at utsetting i hager helt skal unntas fra krav om tillatelse, foreslo departementet en presisering i § 31 annet ledd om at slik utsetting ikke omfattes av krav om tillatelse i forskrift etter § 30 nytt annet ledd bokstav a.

For å tydeliggjøre skillet mellom hager og de andre områdene nevnt i § 31 ble det videre foreslått en presisering om at unntaket for hager kun skal gjelde «private» hager.

Departementet foreslo også at vilkåret om plantens spredningspotensial opprettholdes for utsetting av planter i slike områder. Ansvarlige for utsetting i parkanlegg og andre dyrkede områder er typisk profesjonelle aktører med bedre forutsetninger, herunder kunnskap og ressurser, for å gjennomføre en vurdering av plantenes spredningspotensial og artens risiko for skade på biologisk mangfold.

Departementet foreslo imidlertid en viss utvidelse også av unntaket for utsetting av planter i parkanlegg og andre dyrkede områder. Vilkåret for når unntaket ikke kommer til anvendelse ble foreslått endret fra at plantene «ikke» kan påregnes å spre seg utenfor området til at plantene «i liten grad» kan påregnes å spre seg utenfor området. Departementet mener at et absolutt krav om at planten ikke kan påregnes å spre seg er uforholdsmessig strengt.

Departementet foreslo videre at krav om tillatelse for utsetting av planter i parkanlegg og andre dyrkede områder kun skulle inntreffe dersom «spredningen ikke medfører risiko for skade på det biologiske mangfold». I mange tilfeller vil planter kunne spre seg uten at dette medfører risiko for skade på det biologiske mangfoldet, slik tilfellet er for eksempel for mange planter som brukes i jordbruket. Departementet mener at et krav om tillatelse ikke bør gjelde i slike tilfeller.

Områdene nevnt i § 31 hvor utsetting av planter er unntatt fra kravet om tillatelse, er begrenset til private hager, parkanlegg og andre dyrkede områder. Det kan imidlertid være behov for å unnta utsetting av planter også i andre områder fra kravet om tillatelse. Departementet foreslo

derfor at det i § 31 første ledd ny bokstav f gis en hjemmel for at Kongen ved forskrift kan unnta utsetting av planter i andre «nærmere bestemte områder» fra kravet om tillatelse.

I likhet med for innførsel, foreslo departementet endelig at det også for utsetting gis hjemmel for at ikke bare nærmere angitte organismer, men også grupper av organismer ved forskrift kan unntas fra kravet om tillatelse, og at det da kan settes krav om melding.

Av lovtekniske grunner ble henvisningen i § 31 annet ledd foreslått endret til § 30 «annet ledd», og også formuleringen om unntaket for norske treslag ble foreslått endret uten at dette innebærer noen realitetsendring.

På denne bakgrunn ble det foreslått at § 31 endres til følgende:

«§ 31. (utsetting uten særskilt tillatelse)

Utsetting kan skje dersom aktsomhetsplikten etter § 28 blir overholdt, av

- a) organismer som er innført med tillatelse etter § 29 første ledd, jf. annet ledd med sikte på utsetting,
- b) planter i *private* hager,
- c) norske treslag,
- d) *planter i* parkanlegg og andre dyrkede områder, hvis plantene *i liten grad* kan påregnes å spre seg utenfor området *og spredningen ikke medfører risiko for skade på det biologiske mangfold*,
- e) biologiske plantevernmidler som det er gitt tillatelse til utsetting av i eller i medhold av annet lovverk,
- f) nærmere angitte organismer *eller grupper av organismer, samt utsetting av slike i nærmere bestemte områder*, dersom Kongen har gitt forskrift om det. *Det kan da settes krav om melding.*

Utsetting etter første ledd kan ikke skje i strid med forskrift etter § 30 *annet ledd, med unntak av norske treslag. Unntak gjelder også planter i private hager ved forskrift etter § 30 annet ledd bokstav a.*»

3.3.3 Høringsmerknader

Høringsinstansenes uttalelser til forslaget om en forskriftshjemmel for å kunne gi unntak for grupper av organismer gjaldt både innførsel og utsetting. Departementet viser her til høringsmerknaene i punkt 3.1.3 og departementets vurderinger i punkt 3.1.4 over. Det samme gjelder høringsinstansenes uttalelser til forslaget om å gi en

hjemmel for ved forskrift å sette krav om melding under samme punkter.

Landbruks- og matdepartementet (LMD) støtter forslaget om å unnta utsetting av planter i private hager fra kravet om tillatelse og mener dette vil innebære en forenkling og større forutsigbarhet. LMD mener imidlertid, særlig på bakgrunn av forslaget til hjemmel for å stille krav om melding, at lovendringsforslaget samlet sett ikke i tilstrekkelig grad vil ivareta hensynet til mindre aktører i grøntanleggsbransjen.

Miljødirektoratet har forståelse for forslaget om å unnta utsetting av planter i private hager fra krav om tillatelse, da det er begrenset hvor mye man kan forvente av private hageeiere med hensyn til vurdering av miljørisiko av planter som det er lov å omsette og å sette ut. Utsetting av planter i hager vil dessuten innebære mange enkeltutsettinger, ofte med få planter, utført av svært mange aktører. Miljødirektoratet mener dette potensielt kan medføre svært mange søknader, noe som vil være tidkrevende for forvaltningen å behandle. Likevel vil direktoratet peke på at mange planter som utgjør miljørisiko sprer seg i stor grad nettopp fra hager, og at forbud mot omsetning og utsetting kun vil omfatte en mindre andel av plantene vi i dag vet kan medføre høy eller svært høy miljørisiko. Det vises til at en må kunne forvente at også private hageeiere tar forholdsregler for å unngå ytterligere spredning av planter som medfører miljørisiko dersom myndighetene sørger for informasjon om blant annet planters spredningsrisiko.

Forsvarsbygg mener at en sjelden vil kunne fastsette sikkert om en spredning ikke medfører risiko for skade. De foreslår derfor at lovteksten i § 31 første ledd bokstav d endres til «spredningen ikke påregnes å medføre risiko for det biologiske mangfoldet». De påpeker også at lovteksten i § 31 første ledd bokstav d synes å legge opp til en enorm mengde risikovurderinger.

Jernbaneverket påpeker for det første en generell utfordring – at de bekjemper og hindrer spredning av svartelistede arter som kjempebjørnekjeks, kjempespringfrø og slirekne langs jernbanen, og at det er viktig at dette arbeidet ikke blir vanskeliggjort av at svartelistede arter settes ut i private hager, parkanlegg og lignende nær jernbanesporet. De mener videre at § 31 siste ledd er formulert slik at det blir uklart hva som egentlig gjelder for planter i private hager, og at det som et minimum bør gjøres klart at unntaket for utsetting av planter i private hager ikke omfatter planter som det er gitt forbud mot å sette ut. Jernbaneverket mener også at forslaget til bok-

stav f fremstår uklart og foreslår å innta forskriftshjemmelen i et nytt annet ledd.

Riksantikvaren støtter departementets forslag til endringer i § 31 og uttaler at forslagene ser ut til å medføre en tydeliggjøring og forenkling både for eiere av private hager og for profesjonelle aktører innen grøntanleggssektoren. De fremhever imidlertid at bruken av ulike begreper som hager, parkanlegg og dyrkete områder kan virke noe forvirrende. Riksantikvaren viser til presiseringen i høringsbrevet av hva som regnes som private hager, og mener at et parkanlegg også kan være privat og ha et begrenset areal, og at dyrkete områder kan forstås som jordbruksareal i tillegg til areal i hager og parker. De påpeker at for eksempel grøntanlegg som allèer, gravplasser eller idrettsanlegg ikke nevnes, men at også disse kan være kulturhistorisk interessante grøntanlegg som også kan være privat eid. Riksantikvaren mener at slik begrepene nå er brukt legges det opp til begrensninger og tolkninger som står i fare for å bli verken logiske eller konsistente. De mener at grøntanlegg kan være en alternativ betegnelse på anleggene som omtales, og at det da kan skilles mellom offentlige og private grøntanlegg.

Statens landbruksforvaltning mener det er uklart hvilke områder som omfattes av private hager, og ønsker en presisering av at også hager på landbrukseiendommer omfattes av dette begrepet. De stiller seg videre positive til departementets forslag om å utvide unntaket for utsetting av planter i parkanlegg og andre dyrkete områder, men mener departementet også bør vurdere om vilkårene bør strykes for disse to områdetypene tilsvarende som for utsetting i private hager. I denne forbindelse vises det til aktsomhetsbestemmelsen i § 28. De mener også at departementets forslag om å innta vilkåret om at spredningen ikke medfører fare for skade på det biologiske mangfold blir overflødig, og at forslaget er en tilleggs-vurdering som ikke fremstår som en forenkling eller liberalisering av loven med hensyn til profesjonelle aktører. Dersom forslaget opprettholdes, er det etter deres syn viktig å definere og konkretisere hva som menes med vilkåret.

Fylkesmannen i Vest-Agder støtter ikke forslaget om endring av § 31 slik at utsetting av planter i private hager fritas fra krav om tillatelse. De viser til at utplanting i private hager ikke på noen måte vil være noen sikring mot at artene spres i naturen, og viser her til mange eksempler på at frø spres med dyr, vind og vann, ved spredning av plantedeler, og ved henlegging av hageavfall i naturen. De påpeker at det heller ikke generelt

kreves tillatelse etter § 29 for innførsel av landlevende planter, og at dette samlet medfører at det ikke vil være mulig å hindre utsetting av skadelige arter eller organismer i private hager. Dette gjelder spesielt der private tar med seg fremmede plantearter kjøpt i utlandet og setter disse ut i egne hager. Fylkesmannen i Vest-Agder mener at det beste tiltaket for å forenkle hageeieres vurderinger for å oppfylle aktsomhetsplikten vil være at det innføres et krav om at fremmede planter må godkjennes før utsetting. De legger til at det da bør etableres en lett tilgjengelig oversikt over slike godkjente plantearter.

Fylkesmannen i Aust-Agder påpeker at arter bør kunne behandles forskjellig i ulike deler av landet og i ulike økosystemer/naturtyper, og viser til at en art som rynkerose kan spre seg raskt og effektivt i sanddyner og morenemark, mens den i de fleste deler av landet ikke vil spre seg ut fra hager. Fylkesmannen mener at regelverket må ta høyde for slike ulikheter. Om forslaget til forskriftshjemmel for å unnta nærmere bestemte områder fra kravet om tillatelse sier Fylkesmannen i Aust-Agder at byggegrunn og transportutbyggingsområder for mange innførte arter har vært første lokalitet der de har fått etablere seg som fremmede arter i vårt økosystem. Videre uttaler de at vi også i dag har mesteparten av spredningen av fremmede plantearter i forbindelse med bygge- og anleggsvirksomhet hvor disse artene følger med på utstyr som flyttes fra ett område til et annet. De nevner her eksempler som syrin, boersvineblom, parkslirekne, kjempe-springfrø og blodbøk. Fylkesmannen viser til at parkslirekne har spredd seg fra anleggsområder rundt hager, parker og offentlige arealer, og at den i dag hovedsaklig spres ved forflytting av jordmasser rundt anleggs- og veiområder samt på utstyr, og at kun en liten rotspiss er nok for etablering på en ny lokalitet.

Fylkesmannen i Rogaland støtter forslaget om å unnta private hageeiere fra kravet om tillatelse ved utsetting. De uttaler at hageeiere bør kunne forholde seg til at planter de kjøper og setter ut er lovlige, og at de normalt ikke har oppfølgingsansvar i forhold til spredningsfare. De ber likevel departementet vurdere om private hageeiere fremdeles bør stilles til ansvar for eventuell spredning av planter som er anskaffet privat fra deler av landet med andre vekstbetingelser eller egenimportert fra utlandet.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal støtter forslagene knyttet til utsetting av planter i private hager, parkanlegg og andre dyrkede områder, og uttaler at det blir enklere å forholde seg til regelverket

for private hageeiere og grøntsektoren og at saksbehandlingen blir forenklet.

Institutt for plantevitenskap (IPL) støtter både forslaget om å unnta utsetting av planter i private hager fra krav om tillatelse og å flytte unntaket for norske treslag til en egen bokstav i første ledd. IPL mener imidlertid at det i forslaget knyttet til utsetting av planter i parkanlegg og andre dyrkede områder ligger flere problemstillinger som lett vil kunne vanskeliggjøre saksbehandling og en hensiktsmessig bruk av loven. De mener begrepet parkanlegg ikke er klart og vanskelig kan skilles fra større private hager, og at begrepet dyrkede områder er uklart. De viser i denne sammenheng til at dyrking vanligvis forbindes med uttak av avlinger, men at det også i grøntanlegg dyrkes planter. IPL mener at grensen mellom åpenbare parkanlegg og opparbeidede eller istandsatte arealer som senere ikke skal skjøttes i særlig grad (som veianlegg) er uklar, og at dette vil bli en utfordring i utarbeidelsen av forskrifter.

IPL mener videre at vilkåret «ikke medfører skade på det biologiske mangfold» er en skjerping av aktsomhetskravet og at dette vil være hensiktsmessig ved utsetting på arealer som utgjør overgangssoner til naturområder, men hvor opparbeidelsen ikke kan betraktes som restaurering av natur som vil være typisk for en del veianlegg. IPL mener at kravet til vurdering av spredningsevne og risiko for skade ikke skal gjelde parkanlegg generelt, men arealer opparbeidet etter inngrep i naturområder. Dette vil da gjelde arealer som ikke skal restaureres tilbake til opprinnelig natur, men inngå som en del av en infrastruktur. IPL mener at skjerpet aktsomhetskrav ved nyanlegg av parker i natur eller som grenser til natur må kunne fanges opp av forskrift. De støtter ikke forslaget om å skille private hager fra parkanlegg, og viser i denne sammenheng til at private hager utgjør langt større arealer – ofte i direkte kontakt med naturområder – og at private hager derfor utgjør en langt større risiko enn parkene med tanke på spredning. IPL viser endelig til at vilkåret «ikke medfører skade på det biologiske mangfold» er strengere i § 29 og § 30.

Institutt for landskapsplanlegging (ILP) mener at det i lovendringsforslaget ikke er tatt hensyn til en grunnleggende problemstilling, at urbane strøk er sterkt kulturpreget og kjennetegnet av et stort antall introduserte arter og av sterkt modifiserte vekstvilkår. ILP påpeker at de negative konsekvensene som følge av utsetting her vil være mindre enn de som kan oppstå ved spredning av fremmede arter i overgangssoner til eller i natur/naturpregede områder, som for eksempel ved hyt-

ter i utmark og på fjellet. ILP mener videre at det er uklart hvorfor norske treslag skal komme i en særstilling i forhold til norske busker. ILP støtter forslaget om en forskriftshjemmel for å kunne unnta utsetting av planter i «nærmere bestemte områder» fra kravet om tillatelse, og et eventuelt krav om melding før utsetting.

ILP mener videre at det er hensiktsmessig at utsetting av planter i private hager unntas fra krav om tillatelse og dermed risikovurdering, men fremhever samtidig at grensen mellom private hager og parkanlegg er uklar, noe som vil gi utfordringer i praksis. ILP fremhever at det for utsetting av planter i private hager ikke skilles mellom utsetting foretatt av private hageeiere og profesjonelle aktører. De påpeker videre at parkanlegg i urbane strøk ofte ligger side om side med private hager, og stiller spørsmål ved om det i slike settninger er hensiktsmessig å behandle hager og parkanlegg forskjellig. De mener også at dersom utsetting av planter i parkanlegg ikke tillates på grunn av mulig spredningsfare samtidig som planten finnes eller plantes i hagene rundt, er effekten som oppnås begrenset.

Norges Zoohandlers Bransjeforening (NZB) viser til høringsbrevet der departementet presiserer at den foreslåtte endringen i § 31 første ledd bokstav b kun gjelder «landlevende» planter. De mener at denne avgrensningen ikke kommer klart frem i bokstav b, og stiller spørsmål ved om spredningsfaren er større for landlevende planter enn akvatiske planter i hagedam. For øvrig støtter NZB de foreslåtte endringene i § 31. NZB støtter spesielt intensjonen om at ansvaret for å sette seg inn i lovverket i størst mulig grad legges på importør, forhandlere og andre profesjonelle aktører, og at private forbrukere skal kunne forutsette at en lovlig innkjøpt art også er lovlig å anvende til det formål den er solgt for å oppfylle. *Norsk Akvarieforbund* mener også at reglene for akvatiske planter er uklare, og at det er vanskelig å se at spredning skulle være en større risiko for vannplanter enn for landlevende hageplanter.

Norges gartnerforbund (NGF) mener at forslaget til § 31 første ledd bokstav d bør endres. I stedet for «og spredningen ikke medfører» mener NGF at bestemmelsen heller bør lyde «eller hvis spredningen ikke medfører».

FAGUS støtter forslagene til endringer i § 31 og uttaler at de foreslåtte endringene letter byrden for den som er ansvarlig for utsetting i noen grad. De påpeker imidlertid at forutsetningen om at aktsomhetsplikten etter § 28 overholdes ved all utsetting vil kreve mye av hageeiere og av myndighetene, som har plikt til å opplyse om inn-

holdet av § 28. Videre påpeker *FAGUS* at det ikke bare er private som er ansvarlig for utsetting av planter i private hager, men at hager i økende grad blir planlagt og anlagt av profesjonelle. De mener at det virker rart å ikke stille de samme krav til profesjonelle når de jobber i ulike områder. Til forslaget om forskriftshjemmel i § 31 uttaler *FAGUS* at det er gledelig at det ikke nødvendigvis skal være søknadsplikt for utsetting av planter i andre områder enn de angitt i § 31 første ledd. De påpeker likevel at krav om melding kan påføre aktørene økt byråkrati og økte kostnader, men at dette er mindre byrdefullt enn å søke om tillatelse.

SABIMA og *NBF* anbefaler at § 31 bokstav c endres, og viser til at norske treslag i høyeste grad kan være fremmede. De nevner som eksempel at norsk gran regnes som en fremmed art på Vestlandet og nord for Saltfjellet med en betydelig påvirkning på stedegen natur og det biologiske mangfold, og foreslår at forslag til § 31 bokstav c endres til «norske treslag, innenfor sitt naturlige utbredelsesområde».

3.3.4 Departementets vurdering

Norges Zoohandlers Bransjeforening og Norsk Akvarieforbund stiller spørsmål ved skillet mellom utsetting av landlevende og vannlevende planter i private hager. Departementet presiserte i høringsbrevet at unntaket for utsetting av planter i private hager kun gjelder landlevende planter. Dette følger av § 30 bokstav c, som oppstiller krav om tillatelse for utsetting av organismer i «sjø eller vassdrag». Ikrafttreddelsen av naturmangfoldloven kapittel IV vil avløse lakse- og innlandsfiskloven (laksfl.) §§ 8 og 9. Etter laksfl. § 9 første ledd er det uten tillatelse forbudt å sette ut levende organismer i vassdrag, som omfatter blant annet kunstige dammer, elver, vann, tjern, innsjøer og bekker etter laksfl. § 5 bokstav c. Etter gjeldende rett kreves det dermed tillatelse for utsetting av vannlevende organismer i vassdrag, herunder kunstige dammer i private hager. Departementet har ikke til hensikt å endre denne rettstilstanden.

Departementets forslag om utvidelse av unntaket for utsetting av landlevende planter i private hager ble foreslått av hensyn til private hageeiere med tanke på ordinært hagehold. Forslaget omfatter derfor ikke utsetting i hagedammer og andre vassdrag i private hager, selv om kunstige dammer kan ha blitt vanligere. Når det gjelder spredningsrisiko og risiko for uheldige følger for det biologiske mangfold som følge av spredning, vil departementet understreke at det i forskrift vil

settes forbud mot utsetting av de mest risikofylte landlevende plantearter. Forbudet vil også gjelde for utsetting i private hager. For de fremmede vannlevende organismene som ikke utgjør noen risiko åpner loven for at man i forskrift kan unnta dem fra kravet om tillatelse.

Forslaget om å unnta utsetting av planter i private hager fra kravet om tillatelse støttes ikke av Fylkesmannen i Vest-Agder. Fylkesmannen i Rogaland stiller spørsmål ved om utsetting i private hager bør unntas fra krav om tillatelse. Enkelte høringsinstanser har også påpekt at effekten av å skille mellom private hager og parkanlegg ikke vil ha stor effekt, særlig i urbane strøk.

Departementet mener det er lite ønskelig å kreve at private hageeiere må vurdere planters spredningspotensial, og eventuelt søke om tillatelse før utsetting. Dette hensynet gjør seg ikke i like stor grad gjeldende ved utsetting i parkanlegg og andre dyrkede områder der det typisk er profesjonelle aktører som står for utsettingen. Departementet mener derfor at forslaget om et skille mellom utsetting i private hager og parkanlegg/andre dyrkede områder bør opprettholdes. Departementet viser likevel i denne sammenheng til at private som setter ut fremmede planter i private hager fortsatt vil omfattes av aktsomhetsbestemmelsen i § 28. De mest risikofylte plantearter vil ved forskrift kunne forbyes satt ut, og forbudet vil gjelde også utsetting i private hager. Departementet understreker at et forbud vil gjelde også for planter som er kjøpt i utlandet, på nett eller andre steder som ikke omfattes av et omsetningsforbud.

En rekke høringsinstanser har uttalt at grensen mellom private hager og parkanlegg vil bli vanskelig å trekke. Endringsforslagene innebærer ingen endring av begrepene «hage» og «parkanlegg», men det vil bli viktigere å trekke en klarere grense mellom private hager på den ene siden og parkanlegg og andre dyrkede områder på den andre, ettersom det ved lovendringsforslaget vil gjelde ulike regler knyttet til disse områdene.

Departementet ser at grensen i enkelte tilfeller kan bli vanskelig å trekke, men mener at begrepene, som ikke er nye med lovendringsforslaget, bør opprettholdes. Grensetilfeller må vurderes i forhold til presiseringene av begrepene her og i merknadene til § 31. Private hager omfatter en opparbeidet hage av begrenset størrelse i tilknytning til private boliger og fritidshus. FAGUS og Institutt for landskapsplanlegging mener at dersom profesjonelle aktører står for utsetting av planter i private hager, gjør ikke hensynet som har begrunnet lovendringsforslaget seg gjeldende. Departementet er enig i at begre-

pet private hager kun skal omfatte områder hvor det er private hageeiere, og ikke profesjonelle aktører innen grøntanleggssektoren, som står for utsettingen av planter.

Statens landbruksforvaltning mener at også hager på landbrukseiendommer bør anses som private hager. I den grad hager på landbrukseiendommer oppfyller kravene til hva som utgjør en privat hage i lovens forstand, vil unntaket også gjelde slike hager. Departementet mener at det i ordlyden ikke bør inntas presiseringer om de ulike former for private hager som dekkes av unntaket. Det må i det enkelte tilfelle gjøres en konkret vurdering. Departementet viser her til merknadene til § 31.

Statens landbruksforvaltning mener videre at det bør gjelde tilsvarende unntak for krav om tillatelse for parkanlegg og andre dyrkede områder som for private hager, og viser i denne sammenheng til aktsomhetsbestemmelsen i § 28. Departementet mener imidlertid at forslaget til vilkår for unntak i § 31 bokstav d bør opprettholdes. Hensynet bak departementets forslag om å unnta utsetting av planter i private hager fra krav om tillatelse har vært å unnta private hageeiere fra krav om vurderinger av plantens spredningspotensial med den konsekvens at krav om tillatelse kan inntre. Samme hensyn gjør seg ikke i like stor grad gjeldende når det gjelder utsetting av planter i andre områder enn private hager, fordi utsettingen her ofte skjer av profesjonelle aktører med bedre forutsetninger for å kunne foreta en vurdering av både plantens spredningspotensial og utsettingens risiko for det biologiske mangfold. Departementet viser også til at vilkårene for når unntaket i § 31 første ledd bokstav d gjør seg gjeldende bør opprettholdes, fordi rettsvirkningen etter § 31 er en annen enn etter aktsomhetsbestemmelsen i § 28. Dersom vilkårene i § 31 bokstav d ikke er oppfylt vil krav om tillatelse for utsetting inntre, og søknaden kan dersom det viser seg nødvendig avslås etter en konkret vurdering av miljømyndigheten. Med dette vil det i større grad legges til rette for å forebygge spredning av fremmede plantearter.

Dersom en utsetting av planter i parkanlegg og andre dyrkede områder i liten grad medfører spredningsrisiko, og denne spredningsrisikoen ikke medfører fare for det biologiske mangfold, er det liten grunn til å kreve søknad om tillatelse. Disse vilkårene kan være oppfylt for eksempel for plantearter som brukes i jordbruket. Omfanget av søknader om tillatelse for utsetting vil også kunne reduseres som følge av disse vilkårene. Dersom man er i tvil om vilkårene er oppfylt, eller vilkårene innebærer vurderinger som den ansvarlige ikke

har forutsetninger for å foreta, har den ansvarlige mulighet til å søke om tillatelse slik at miljømyndighetene kan foreta en konkret vurdering av den aktuelle utsettingen. Departementet mener at vilkårene innebærer en liberalisering og forenkling for de som står for utsetting i parkanlegg og andre dyrkede områder, og opprettholder forslaget om endringer i § 31 første ledd bokstav d.

Departementet viser til innspillet fra Fylkesmannen i Vest-Agder om at det utarbeides en liste over hageplanter som vil gjøre aktsomhetsplikten enklere å vurdere og oppfylle for hageeiere. Departementet har vurdert at en liste som på forhånd er godkjent av forvaltningsmyndigheten ikke vil være formålstjenlig, da planters spredningsrisiko og skadepotensiale vil variere mye, blant annet med hvor planten skal settes ut, og må vurderes konkret.

Til Fylkesmannen i Aust-Agders innspill om at arter bør kunne behandles forskjellig i ulike deler av landet, viser departementet til at hjemmelen for et forbud mot utsetting kan ta høyde for regionale forskjeller. Dette vil bli vurdert i arbeidet med forskriften.

Til kommentaren fra SABIMA og Norsk botanisk forening om unntak for norske treslag vises det til at det ikke er foreslått noen endring av bestemmelsene på dette punkt. Det er kun foretatt en omredigering i bestemmelsen som ikke innebærer noen realitetsendring. Det samme gjelder Institutt for landskapsplanleggings uttalelse knyttet til skillet mellom norske treslag og busker.

Fylkesmannen i Aust-Agder viser til den foreslåtte forskriftshjemmelen om unntak fra krav om tillatelse også for utsetting av planter i andre nærmere bestemte områder, og mener at det knytter seg stor risiko til utsetting av planter på byggegrunn og i transportutbyggingsområder. Departementet ser at hjemmelen kan presiseres noe, og foreslår at det kun kan gis unntak for utsetting av planter i nærmere bestemte områder forutsatt at utsettingen ikke medfører fare for uheldige følger for det biologiske mangfold.

Institutt for plantevitenskap har kommentert at vilkårene i §§ 29 og 30 er strengere enn det foreslåtte tilleggsvilkåret i § 31 bokstav d. Departementet viser til at vilkårene i §§ 29 og 30 gjelder når en tillatelse for innførsel og utsetting ikke kan gis. Departementet mener at terskelen for når et krav om tillatelse bør inntreffe ikke bør være høy, og at unntaket fra krav om tillatelse i § 31 bokstav d skal være tilsvarende snever. Departementet mener derfor at vilkåret kun skal omfatte de tilfeller der spredningen ikke medfører uheldige følger for det biologiske mangfold. Departementet opp-

rettholder videre forslaget om at vilkårene i § 31 bokstav d skal være kumulative, og foreslår derfor at unntaket i bokstav d kun skal komme til anvendelse dersom plantene i liten grad kan påregnes å spre seg utenfor området, og at en eventuell uforutsett spredning ikke medfører fare for skade på det biologiske mangfold.

Jernbaneverket mener at § 31 siste ledd er formulert slik at det blir uklart hva som etter høringsforslaget gjelder for planter i private hager. Av lovtekniske grunner har departementet derfor tilråddet å innta begrensningen knyttet til krav om tillatelse for utsetting av planter i private hager i § 30 annet ledd i stedet (se punkt 3.2.4. over). Som en følge av dette foreslår departementet at unntaket for norske treslag beholdes i tråd med dagens formulering i § 31 siste ledd siste setning: «Dette gjelder ikke norske treslag».

Departementet støtter Forsvarsbyggs syn om at en sjelden vil kunne fastslå sikkert om en spredning ikke medfører risiko for skade. Departementet foreslår derfor at «kan påregnes» tas inn i ordlyden i § 31 første ledd bokstav d og f.

Departementet viser videre til at begrepet «uheldige følger for det biologiske mangfold» er brukt i de fleste bestemmelsene i kapittel IV, og foreslår derfor å bruke formuleringen «ikke kan påregnes å medføre fare for uheldige følger for det biologiske mangfold» som vilkår i bokstav d og bokstav f til erstatning for «risiko for skade på det biologiske mangfold».

Av lovtekniske grunner flyttes første ledd bokstav f ned til et nytt annet ledd, som omformuleres noe som en følge av dette. Av lovtekniske grunner foreslår departementet videre at unntaket for norske treslag flyttes til bokstav b, og at unntaket for planter i private hager flyttes til bokstav c. For å gjøre bestemmelsen mer presis, foreslås det også at presiseringen «uten særskilt tillatelse» inntas i bestemmelsens første setning. Disse endringene innebærer ingen realitetsendringer.

På denne bakgrunn tilrår departementet at § 31 vedtas som følger:

«§ 31. (utsetting uten særskilt tillatelse)

Utsetting *uten særskilt tillatelse* kan skje dersom aktsomhetsplikten etter § 28 blir overholdt, av

- a) organismer som er innført med tillatelse etter § 29 første ledd, jf. annet ledd med sikte på utsetting,
- b) norske treslag,
- c) planter i *private* hager,
- d) *planter* i parkanlegg og andre dyrkede områder, hvis plantene i *liten grad* kan påregnes å

spre seg utenfor området og spredningen ikke kan påregnes å medføre fare for uheldige følger for det biologiske mangfold,

- e) biologiske plantevernmidler som det er gitt tillatelse til utsetting av i eller i medhold av annet lovverk.

Kongen kan gi forskrift om at nærmere angitte organismer eller grupper av organismer kan settes ut uten særskilt tillatelse hvis utsettingen ikke kan påregnes å medføre fare for uheldige følger for det biologiske mangfold. Det kan da stilles krav om melding, og adgangen til utsetting uten tillatelse kan begrenses til nærmere bestemte områder.

Utsetting etter første ledd kan ikke skje i strid med forskrift etter § 30 annet ledd. Dette gjelder ikke norske treslag.»

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Generelt

Ikrafttreddelsen av kapittel IV i naturmangfoldloven vil bidra til å redusere trusler mot, og alvorlig skade på, naturmangfoldet. Bestemmelsene vil også bidra til å redusere de negative samfunnsmessige og økonomiske konsekvensene som følger av introduksjoner og spredning av fremmede skadelige organismer. Ørekyt, signalkreps, vasspest, hagelupin og kjempebjørnekjeks er eksempler på arter som truer norske arter og naturtyper, og kostnadene til bekjempelse er store.

Forslaget til endringer i naturmangfoldlovens kapittel IV er i hovedsak forskriftshjemler som ikke vil medføre vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser. Lovendringene vil imidlertid legge rammene for en videre utvikling av forskrift om innførsel og utsetting av fremmede organismer, slik at reguleringene kan gjennomføres på en formålstjenlig måte ut fra en samlet vurdering av ulike hensyn.

De lovendringene som nå foreslås vil først og fremst sikre hensynet til hensiktsmessige reguleringer av utsetting og omsetning av landlevende planter, som i hovedsak gjelder hage- og grøntanleggsplanter. Forslaget gir unntak for krav om tillatelse ved utsetting av planter i private hager.

Innføring av klare hjemler for forbud mot utsetting, forbud mot omsetning av visse organismer og organismegrupper, krav om melding og utvidelse av unntak fra krav om tillatelse, vil bidra til en klargjøring av regelverket. Endringene tar sikte på å bedre forståelsen av regelverket, og vil i tillegg for-

enkle saksbehandlingen. Dette gjelder både privatpersoner, næringslivsaktører og forvaltningen.

Innførsel (§ 29)

Innførsel av landlevende planter er i utgangspunktet unntatt fra naturmangfoldlovens krav om tillatelse. I forslaget til lovendring åpnes det for å unnta også andre grupper av organismer for å gjøre regelverket mer oversiktlig og kortfattet, både for den som er ansvarlig for innførsel og for lovgiver/ansvarlig myndighet. Det foreslås imidlertid innført et krav om melding som erstatning for krav om tillatelse. Samlet sett vil dette gjøre det enklere og mindre byrdefullt for berørte aktører å forholde seg til regelverket.

Et forbud mot omsetning av visse listeførte arter vil berøre de som importerer de aktuelle artene for salg i norske hagesentra. I det videre arbeidet med forskrift vil økonomiske konsekvenser av et forbud mot omsetning av plantene med høyest risiko bli vurdert. Det vil også kunne påløpe kostnader for forvaltningen som skal administrere og føre tilsyn med ordningen. Tollmyndighetene vil, i samarbeid med Miljødirektoratet, føre kontroll med innførsel. Kostnader forbundet med kontroll av innførsel vil være små sett i forhold til nytteverdien av å hindre introduksjon og spredning i en tidlig fase. Oslo kommune og kommunene i Akershus brukte i 2013 nærmere 3,5 millioner kroner til bekjempelse av planter som kjempebjørnekjeks, kjempespringfrø, parkslirekne, russesvalerot og rynkerose.

Utsetting og omsetning (§ 30)

Konsekvenser for planteskoleproduksjon og grøntanlegg

Et forbud mot omsetning av visse listeførte planter vil kunne føre til reduserte inntekter for norske planteskoler og hagesentra som i dag produserer disse artene. Forbudet vil ramme ulikt, da enkelte planteskoler baserer en viss andel av sin produksjon på arter som er aktuelle for forbud mens andre planteskoler ikke dyrker slike arter. Det er oppgitt fra bransjen at oppføring av arter på Artsdatabankens svarteliste i den første versjonen i 2007 førte til redusert omsetning av disse artene. Siden effekten av et utsetningsforbud i seg selv vil gi konsekvenser for omsetningsleddet, anser departementet at et omsetningsforbud ikke i praksis vil få vesentlige følger.

Forbud mot utsetting av landlevende planter vil basere seg på planter i kategorien svært høy økologisk risiko. Produksjonsverdien i norske

planteskoler av de foreslått forbudte artene antas i følge bransjen å utgjøre ca. 25-30 prosent av total produksjonsverdi.

Forbudet mot utsetting av en del landlevende planter med svært høy økologisk risiko, sammen med begrensningene ved utsetting av høyrisikoarter der disse kan spre seg til natur, vil kunne stimulere norske planteskoler og gartnerier til produksjon av stedegne planter og alternative planter som ikke har økologisk risiko.

Samlet vurdering av økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til endringer i kapittel IV vil ikke i seg selv medføre økonomiske og administrative konsekvenser av betydning. En videre utvikling av regelverket i forskrift om fremmede organismer vil imidlertid innebære slike konsekvenser, og det vil da redegjøres nærmere for konsekvensene. Eventuelle merutgifter som følge av lovendringsforslagene, herunder myndighetenes tilsyn og kontroll med overholdelse av regelverket, dekkes innenfor Klima- og miljødepartementets gjeldende budsjettamme. De foreslåtte endringene i kapittel IV sammen med forskrift om fremmede organismer hjemlet i lovkapitlet vil, når regelverket vedtas, kunne hindre store økologiske og samfunnsmessige konsekvenser forbundet med introduksjon og spredning av fremmede skadelige organismer.

Lovendringsforslaget endrer kun bestemmelser knyttet til utsetting og omsetning. Samtidig vil innføringen av forbudsliste, samt utvidelse av unntak fra krav om tillatelse for utsetting, medføre redusert ressursbruk i forhold til hva dagens lov legger opp til.

I EU regnes fremmede arter som den nest største trusselen mot biologisk mangfold, og det er estimert samfunnskostnader knyttet til fremmede arter på rundt 12 milliarder euro årlig de siste 20 årene. På denne bakgrunn har EU nylig lagt frem forslag til en forordning om fremmede invaderende arter.

5 Merknader til de enkelte bestemmelser

Til § 29

Endringen i bestemmelsens *fjerde ledd* gir hjemmel for at Kongen ved forskrift kan unnta også grupper av organismer, i tillegg til bestemte organismer, fra krav om tillatelse for innførsel. Hjemmelen er generelt utformet, og gruppen kan

omfatte organismer med for eksempel samme krav til leveområder, bruksområder eller samme taksonomiske gruppe. Videre kan gruppen omfatte for eksempel mikroorganismer eller andre grupper av organismer.

Unntak fra krav om tillatelse for grupper av organismer forutsetter at lovens formål ivaretas. Det kan ikke gis unntak for grupper av organismer dersom dette medfører fare for uheldige følger for det biologiske mangfold. Det kan for eksempel settes vilkår knyttet til unntak for grupper av organismer, krav til organismenes livsbetingelser og/eller bruksområder. Unntak for grupper av organismer kan også kombineres med at det i forskrift settes krav om tillatelse for innførsel eller forbud mot innførsel av bestemte organismer som faller inn under den unntatte gruppen og som utgjør en fare for uheldige følger for det biologiske mangfold.

Endringen i bestemmelsens fjerde ledd om at Kongen ved forskrift kan stille krav om melding ved innførsel er inntatt for å tydeliggjøre hjemmelsgrunnlaget, og innebærer ingen realitetsendring. Hjemmelen gjelder kun der det i forskrift gis unntak fra krav om tillatelse for innførsel, jf. «da», og kravene til innholdet i en melding om innførsel kan ikke gå lengre enn de krav som stilles til en søknad om tillatelse for innførsel.

Til § 30

Bestemmelsen endres slik at tidligere første ledd bokstav d flyttes til nytt *annet ledd første punktum*. Dette innebærer ingen realitetsendring. Endringen i annet ledd første punktum innebærer at det ved forskrift ikke kan stilles krav om tillatelse for utsetting av planter i private hager. Det kan imidlertid settes forbud mot utsetting av planter i private hager etter § 30 annet ledd annet punktum.

Nytt annet ledd annet punktum innebærer for det første at det gis en klar hjemmel for at Kongen ved forskrift kan sette forbud mot utsetting av bestemte organismer. For det andre gir bestemmelsen hjemmel for at Kongen ved forskrift kan forby omsetning av de organismene som forbys satt ut. Kongen står fritt til å bestemme om de organismene som forbys satt ut også skal forbys omsatt.

Det er et vilkår at forbud mot både utsetting og omsetning må anses nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold. Forbud må bygge på et godt vitenskapelig kunnskapsgrunnlag. Det er ikke nødvendig at det foreligger fare for vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold i hele landet.

Henvisningen i *nytt tredje ledd første punktum* endres fra «første ledd» til «første ledd og etter forskrift gitt med hjemmel i annet ledd første punktum». Siste ledd i bestemmelsen har av lovtekniske grunner blitt flyttet opp som nytt annet punktum i nytt tredje ledd.

Til § 31

Endringene i unntaket i *første ledd bokstav c* medfører at utsetting av planter i private hager unntas fra krav om tillatelse. Endringen innebærer at privatpersoner som står for utsetting av planter i private hager ikke lenger må vurdere plantens spredningspotensial.

Begrepet «private hager» omfatter en opparbeidet hage av begrenset størrelse i tilknytning til private boliger og fritidshus. Private hageparseller omfattes også av begrepet. Begrepet private hager skal kun omfatte områder der utsettingen skjer av privatpersoner og ikke av profesjonelle aktører innen grøntanleggssektoren, som landskapsarkitekter, gartnere og andre som i kraft av sitt yrke har særlig kompetanse innen området. Dersom profesjonelle står for utsetting, skal hagen i sammenheng med den konkrete utsettingen regnes som et parkanlegg og falle inn under unntaket i § 31 bokstav d og ikke bokstav c. Dersom det er tvil om et område er en privat hage eller et parkanlegg skal området regnes som et parkanlegg etter bestemmelsen i § 31 første ledd bokstav d.

Endringen medfører ingen endring i forhold til aktsomhetsbestemmelsen i § 28 som fortsatt vil gjelde for utsetting, også for private hageeiere. Et forbud mot utsetting av nærmere bestemte planter i forskrift etter § 30 annet ledd vil dessuten gå foran unntaket etter første ledd bokstav c, jf. § 31 tredje ledd første punktum.

Unntaket i første ledd bokstav c gjelder kun utsetting av landlevende planter i private hager, og ikke vannlevende planter i sjø eller vassdrag, her-

under kunstige dammer, jf. § 30 første ledd bokstav c.

Unntaket for utsetting av planter i parkanlegg og andre dyrkede områder følger av *nytt første ledd bokstav d*. Med vilkåret «hvis plantene i liten grad kan påregnes å spre seg utenfor området» menes at det ikke er et absolutt krav om at plantene ikke kan påregnes å spre seg. En svært begrenset spredning, både når det gjelder antall planter og avstand fra utsettingsområdet, vil oppfylle vilkåret. Vilkåret «og spredningen ikke kan påregnes å medføre fare for uheldige følger for det biologiske mangfold» skal tolkes strengt, og spredningen må ikke påregnes å ha uheldige følger for det biologiske mangfold. For at det ikke skal utløses et krav om tillatelse må både vilkåret om begrenset spredning og fravær av påregnelig risiko ved spredningen være innfridd.

For hjemmelen i *nytt annet ledd første punktum* om «grupper av organismer» samt *annet punktum* om «krav om melding», vises det til tilsvarende endringer i § 29, og merknadene til denne bestemmelsen over. Hjemmelen til ved forskrift å unnta utsetting av organismer i «nærmere bestemte områder» fra krav om tillatelse omfatter områder av for eksempel samme karakter eller formål. Hjemmelen kan kun benyttes «hvis utsettingen ikke medfører fare for uheldige følger for det biologiske mangfold», jf. første punktum.

Tredje ledd første punktum slår fast at utsetting etter første ledd ikke kan skje i strid med forskrift etter § 30 annet ledd. Tredje ledd annet punktum er ikke endret, og slår fast at dette ikke gjelder norske treslag.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i naturmangfoldloven.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i naturmangfoldloven i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i naturmangfoldloven

I

I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av natu-
rens mangfold gjøres følgende endringer:

§ 29 fjerde ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om innførsel etter første ledd, herunder om krav til søknad om vilkår for tillatelsen. Kongen kan også gi forskrift om at bestemte organismer *eller grupper av organismer* kan innføres uten tillatelse etter denne paragraf, og kan da stille krav om melding. Kongen kan også gi forskrift om forbud mot innførsel av bestemte organismer hvis det anses nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

§ 30 skal lyde:

§ 30. *(utsetting og omsetning)*

Ingen må uten med hjemmel i § 31 eller tillatelse fra myndigheten etter denne loven sette ut

- a) organismer av arter og underarter som ikke finnes naturlig i Norge, herunder utenlandske treslag,
- b) vilt av arter, underarter eller bestander som ikke fra før finnes naturlig i distriktet,
- c) organismer, unntatt stedegen stamme, i sjø eller vassdrag, herunder kunstige dammer, med mindre det foreligger tillatelse etter lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven). Utsetting av stedegen stamme til kultiveringsformål krever tillatelse etter lakse- og innlandsfiskloven.

Kongen kan gi forskrift om krav om tillatelse for utsetting av organismer som ikke fra før finnes naturlig på stedet, med unntak av for utsetting av planter i private hager. Kongen kan også gi forskrift om forbud mot utsetting og omsetning av bestemte organismer hvis det anses nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

Søknad om tillatelse til utsetting etter første ledd og etter forskrift gitt med hjemmel i annet ledd første punktum skal klarlegge de virkninger som utsettingen kan ha for det biologiske mangfold. Tillatelse kan ikke gis hvis det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold. Kongen kan gi forskrift om krav til søknad.

§ 31 skal lyde:

§ 31. *(utsetting uten særskilt tillatelse)*

Utsetting uten særskilt tillatelse kan skje dersom aktsomhetsplikten etter § 28 blir overholdt, av

- a) organismer som er innført med tillatelse etter § 29 første ledd, jf. annet ledd med sikte på utsetting,
- b) norske treslag,
- c) planter i *private* hager,
- d) *planter i parkanlegg* og andre dyrkede områder, hvis plantene i *liten grad* kan påregnes å spre seg utenfor området og *spredningen ikke kan påregnes å medføre fare for uheldige følger for det biologiske mangfold*,
- e) biologiske plantevernmidler som det er gitt tillatelse til utsetting av i eller i medhold av annet lovverk.

Kongen kan gi forskrift om at nærmere angitte organismer eller grupper av organismer kan settes ut uten særskilt tillatelse hvis utsettingen ikke kan påregnes å medføre fare for uheldige følger for det biologiske mangfold. Det kan da stilles krav om melding, og adgangen til utsetting uten tillatelse kan begrenses til nærmere bestemte områder.

Utsetting etter første ledd kan ikke skje i strid med forskrift etter § 30 annet ledd. Dette gjelder ikke norske treslag.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

